

X

MAIJU LASSILA

NUORI MYLLÄRI

NUORI MYLLÄRI

4-NÄYTÖKSINEN HUVINÄYTELMÄ

KIRJOTTANUT

MAIJU LASSILA

Algotti Antola

HELSINKI 1912

SUOMALAINEN KUSTANNUS-O.-Y. KANSA

HELSINKI, 1912
KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖ KIRJA

HENKILÖT:

Pentti Akkimus, nuori mylläri.

Hilkka, Pentin morsian.

■ *Luukas Filemon Koikale*, Hilkan isä, kyläkoulumestari,
räätäli y. m.

Mooses Jeremias Myrkky, vanhahko leskimies.

Pekka Malakias Junnus, keski-ikäinen seppä.

Lihava Sohvi.

Raita, Kaisu, Kerttu, Anna, Sirkka, Laila y. m. tyttöjä.

Siltavouti.

Lautamies.

Jaska } y. m. nuoria miehiä.
Aku }

Sallisen Maija.

Iisakki Simpson Hirmu.

Hirmun Liisa.

Joukko kylän miehiä.

*Tämän näytelmän esittämisoikeus
seuranäytelmänä annetaan 5 mk:lla,
joka määrä on lähetettävä kustanta-
jalle näyttelemislupaa pyydettyessä.*

Ensimmäinen näytös.

Metsikkö, kylän kisapaikka. Koivun juurella penkki. Pieni kiikkulaudan alushepo syrjään nostettuna, kiikkulauta maassa.

JUNNUS

(Käärii, kivellä istuen, hattaraa jalkaansa)

Vai jo sinulla Pentti on semmoiset vehkeet . . .
Jotta akka pitäisi saada!

PENTTI

(Raapii kainaloansa)

Ka jopa tää nyt on ikäkin! Neljäs vuosi jo on rippikoulusta lähtien . . . Vanhemmalle ijälle jos jää, niin ei sitä ole sitte enää niin helppo saadakaan!

JUNNUS

Ka onpa se niinkin! *(Vetää kengän jalkaansa)*

PENTTI

Niin jos sinä sitte milloin joutaisit puhemieheksi,
niin käytäisi häntä kysäsemässä!

JUNNUS

(Jatkaa omaansa)

Aikanaan, aikanaan se on akka otettava!

PENTTI

(Omaansa jatkaen)

Vai mitä sinä, Junnus, arvelet?

JUNNUS

(Puhaltaa ensin piippuunsa)

Niin siitä sinun akan otostako?

PENTTI

Niin . . . Sattuisiko sinulta sitä aikaa liikenemään?

JUNNUS

No kennes tyttöä sinä sitte arveleisit?

PENTTI

(Tapailleen)

No enpä häntä tiedä . . . kuka heistä olisi luonnolle mukavin . . .

JUNNUS

(Täyttää piippuaan)

Ota vaikka tämä Pekurisen nuorin tyttö . . . Etkös sinä jo ole sitä kährännytkin?

PENTTI

Olenhan minä, vaan . . . *(Pysähtyy)*

JUNNUS

Tahi se Soikkelin Pekan tyttö . . . Etkös sinä jo sitäkin tahkonnut?

PENTTI

Tahkosin . . . *(Puolustautuen)* Mutta olenhan minä niin monta muutakin tyttöä jo . . . mutta eivätpä ne ole olleet naimalupauksella kukaan . . . mutta vain semmoisena . . . kuin nyt nuorella miehellä yleensä pitää olla!

JUNNUS

Mhyy . . . No ota sitte se Pekka Soikkelin tyttö . . . Kun isä kuolee, niin se saa talon!

PENTTI

Ka hyvähän se on sekin . . . mutta kunpa minä jo ennätin vähän ajatella tätä mestari Koikaleen tyt-

töä . . . sitä Hilkkaa . . . Niin sittenpä hän kun kysyy,
ja jos ei suostu, niin tietää kääntyä jonkun muun
tytön puoleen.

JUNNUS

Vai sitä sinä (*Sytyttää piippunsa*) Hilkkaa!

PENTTI

Sitä . . . Jo lapsesta pitäin olen sitä arvellut . . .
Ja mikäs minun on häntäkin ajatellessa nyt, kun on-
nistuin ostamaan tämän myllyn ihan omaksi . . .
Muutama osa hinnasta vain on velkana, mutta senkin
maksaa sitten kun saa tässä eukon taloon . . . Sillä
tottapa se nyt eukkokin jotain siinä apuna tienaa.

JUNNUS

(*Puhalttaa savua sieramistaan*)

Mhyy! . . . Vai sitä Koikaleen tyttöä sinä.

PENTTI

Niin . . . jos se sinulle sopii . . . Vai sopisiko se
Soikkelin tyttö sinulle paremmin?

JUNNUS

Ka mitäpäs väliä sillä puhemiehelle on! . . .
(*Miettii*) Entäs joko sinä itse olet sitä asiaa alotta-
nut . . . Hilkan kanssa nimittäin?

PENTTI

No olenhan minä nyt sen verran, jotta olen kiikuttanut ja syöttänyt rinkiä . . . mutta en kumminkaan ole mennyt niin pitkälle kuin muiden tyttöjen kanssa . . . (*Syyhyttää reittään*) En tiedä mikä hitto siinä lie, kun minua sen Hilkan kanssa ujostuttaa . . . enemmän kuin toisten tyttöjen . . . Tottapa se silloin on kai se oikea . . . Tänä iltana nyt olisi taas aikomus kiikuttaa, jos sattuisi yksinään tänne kiikulle tulemaan.

JUNNUS

(*Lähtien*)

No . . . Mitäpä, mitäpä siinä sitte on . . . Käydään Hilkalta kysäsemässä.

PENTTI

(*Lähtee mukaan*)

Ka tottapahan sitten ajatuksensa sanoo. (*Käki alkaa kukkua*)

JASKA

(*Tulee hattu kallellaan Akua vastaan*)

Hei . . . Terve! (*Lyö kättä*) Minne sinä menet?

AKU

Minäkö? . . . Arvelin tulla tänne, kun täällä kuuluu olevan tänä iltana tanssit.

JASKA

Heitä hitolle tään kylän tytöt! (*Tekee riuskan liikkeen*) Anna mylly-Pentin pitää ne kaikki yksinään ja tule tappelemaan Ruisselän tytöistä sen kylän poikia vastaan! (*Viheltelee jotain säveltä*) Kuule Aku! Tiedätkö sinä, minkä kurin me päätimme tehdä tyttömyllärillemme?

AKU

No?

JASKA

Se kun pujottaa tytöt aina ratashuoneen kautta pois, jos kuka sattuu myllyyn tulemaan, niin me päätimme yhtenä oikein kiirennä päivänä salaa pistää ratashuoneen oven pönkä päälle, että koko ratashuone on iltasilla tyttöjä täynnä, ja sitten mennään koko joukolla hurraamaan! (*Nauravat*)

AKU

Entäs tiedätkö minkä kurin me jo Jusun kanssa sille teimme?

JASKA

No anna tulla!

AKU

Ärsytimme Pekka Soikkelin ison pässin äkäiseksi, ja vuotimme veräjän luona, kun Pentti meni ohi,

ja sitten veräjä auki (*Innostuu*) ja silloin kun Soikkelin pässi antoi Pentille paukun takapuoleen, niin meidänkin silmät olivat tulta iskeä. (*Nauravat*)

JASKA

Ilmankos se pässin pakana yritti minuakin jo päkätä!

AKU

Kyllä se nyt antaa . . . Entäs tiedätkö, jotta se mylly-Pentti kuuluu nyt jo aikovan ruveta Hilkkaa jauhamaan?

JASKA

(*Keskeyttää ylenkatseellisesti*)

Ottakoon kaikki koko tään kylän tytöt . . . mokomat kanat, kun senkin Hilkan . . . Tule sinä vain pois Ruiselän tyttöjä tanssittamaan. (*Vie käsipuolesta pitäen*) Hih!

JASKA

(*Hoilaa mennessään*)

Tään kylän tytöt ne kehuvat . . . jotta . . .

RAITA

(*Tulee, pieni ompelus kädessä*)

Hilkka . . . Hilkka hoi!

HILKKA

(Tulee)

Hoi, hoi! ... Kuulitko sinä Raita, kun käki kukkui?

RAITA

Kuulin. *(Istahtaa penkille, ja alkaa ommella)*

HILKKA

Mitä sinä ompelet?

RAITA

(Kainostellen)

Ompelempahan vain ...

HILKKA

(Istahtaa viereen)

Minäpä arvaan ... Tupakkakukkaroa! *(Raita kainostuu. Äännettömyys)* Kellekä sinä ompelet?

RAITA

(Salaperäisesti)

Yhdelle pojalle vain!

HILKKA

Onko se Esalle? *(Äännettömyys)* Entäs Aapolle?
(Raita nostaa kirjavan kukkaronsa näyttääksensä sitä)

Ai miten se on kaunis! . . . Nyt minä jo tiedän: se on Pentille . . . Onko se?

RAITA
(Ommellen)

En minä sano. (Nyrpistyen) Ja eikä Pentti huolikaan kenestäkään . . . vaikka toiset pojat vain sanovat. (Hilikka kuorii ajatuksissa hampaillaan koivun varpua ja vilkaisee Raitaan. Äänettömyys) Pekurisenkin lidaa vain turhaa puhuvat, mutta se ei ole Pentistä totta . . .

HILKKA
(Vastaan tenäten)

Vai ei! . . . Mitäs vasten se lida sitten on neulonut Pentille sukat?

RAITA

Niin . . . no . . . Mistäs minä tiedän . . . ja min-käs se Pentti sille osaa, jos kuka väkisin neuloo.

HILKKA
(Hyräilee, puoli-laulaen, lyöden ajatuksissaan varvulla hameeseen ikäänkuin tahtia)

Suotta ma ompelen kullalleni,
voi mua onnetonta,
kun minun kultani, kun oma armaani
lempivi tyttöä monta. (Huokaa)

RAITA

Hilkka! Menetkös sinä sille Mooses Myrkylle? . . .
Äiti sanoi!

HILKKA

Enkä toki . . . Saan minä nyt nuorempiakin kuin
tuon lapsiniekan lesken . . .

RAITA

Silläpä on iso karja ja talo.

HILKKA

Vähättelen minä hänen lehmistään ja muusta talostaan . . . mokomankin Mooseksen! (*Kuorii hampain varpua. Äänettömyys*) Voi . . . Isä tulee . . . Ole kuin ei olisi puhuttu mistään!

LUUKAS

(*Saapuu iso kirja kainalossa. Pysähtyy, katsoo juhlallisesti*)

Kah . . . Sieltäpä se Myrkkykin näkyy tulevan! (*Myrkky saapuu*) Terve sinulle, Mooses Jeremias Myrkky. (*Antaa kättä*) Terve ja etsikäämme puuta painaaksemme. (*Hilkalle*) Hilkka! Vieppäs tämä kirja kotiin ja ole siellä kuten isäsi käskee ja hänen opettajasäätynsä vaatii. (*Tytöt lähtevät. Istuutuu penkille*)

No istukaamme tähän . . . Kävin veisaamassa Hakkaraisten emännän maan poveen ja . . . Mitä sinulle kuuluu, Myrkky?

MYRKKY

(Jalkaansa hieroksien)

Ka eipä sitä mitään . . . Tuota jalkaa vain kolottaa . . . Kuppautus olisi taas poikaa.

LUUKAS

No ja . . . Mitä muuta kuuluu?

MYRKKY

Ka onpa sitä jo siinäkin kerrakseen . . . Siitä tästä Hilkan asiasta vain olisi sovittava lopullisesti.
(Äänettömyys)

LUUKAS

(Nuuskailee tyhjiä näppiään)

Niin jotta siitäkö tästä Hilkasta.

MYRKKY

Ka mitäpä se pitkittämisellä paranee . . . Kun saa ennen kiirettä työaikaa selväksi senkin asian, niin vähempihän on sitten enää heinäaikana riesana . . .
(Hieroo säärtään) As tuota jalan paholaista . . . Vai mitä sinä siitä arvelet.

LUUKAS

(Panee silmälasit päähänsä. Juhlallisesti)

Niinkö mitä minä arvelen. *(Miettii)*

MYRKKY

Ka, niin kun tiedät, on siinä minulla vankka talo: Viisitoista täyspoikivaa, ja yksi maho, mutta sekin lypsää vielä.

LUUKAS

(Raapii korvallistaan)

Viisitoista lypsävää ja yksi maho . . .

MYRKKY

Ka niin . . . Ja kun tää asia jo viime pyhänä jo kolmanteen kertaan sovittiin, niin mitäpäsi siinä enää muuta onkaan kuin sanot vain Hilkalle itselleen . . . Sano, jotta hän saa minusta rikkaan ja hyväluontoisen miehen!

LUUKAS

(Raapii polveaan)

Rikkaan, rikkaan miehen saa . . . Entäs, Myrkky . . . *(Nykäisee merkitsevästi)* Asiassa on aina niksi . . . suuri ja tarpeellinen niksi.

MYRKKY

(Arvaten)

Ka onhan sitä vielä pullon pohjassa . . . sitä markkinoilta tuotua kahdesti puhdistettua.

LUUKAS

No . . . Mikäs siinä on sitten . . . Lähdetään puhumaan asiasta.

MYRKKY

Ka mikäs siinä on . . . Kun se vain ei tämä Pentti mylläri heittäytyisi siihen väliin sotkemaan . . .

LUUKAS

Penttikö . . . Sekö tyttö-mylläri se tahtoisi ruveta jauhamaan minun tyttöäni, häntä jota minä olen kasvattanut seurakunnallisessa hengessä ja kurituksessa! . . . Ei, Myrkky. Kun Luukas vetää tään otsansa vain kureeseen näin (*vetää otsansa kureeseen*), niin koko minun huoneeni tietää siitä, että minä olen perheen pää . . . ankara ja kiivas perheen pää, jonka ryppyinen otsakin jo julistaa perheen lakia ja oikeutta. Ja kaikkea muuta voi vielä Luukas Filemon Koikale sieittää, vaan ei eukkohuijaria . . . (*Nousee*) Ei . . . Tule pois, Myrkky! (*Lähtee*)

MYRKKY

(Poistuessaan)

Ka . . . no . . . Sitähän sitä minäkin jo arvelin.

HIRMUN LIISA

(Tulee juosten, sieppaa takkavihdan)

Pahan hengen Soikkelin pässi . . . kun ei anna ihmisten rauhassa kulkea . . . Mutta kunhan nyt tulisit, niin näkisit kun tuosta takkavitsasta saisit. *(Sallisen Maija tulee)* Ka, siinähan se Sallisen Maijakin on . . . Ajoiko sinua se Soikkelin pässi?

MAIJA

Ei . . . Päkkäsikös se sinua, Liisa?

HIRMUN LIISA

Yritti, paha henki . . . mutta sain toki ajoissa tään patukan ja annoin lähdön häjylle . . . Entäs mitäs sinä täältä haet?

MAIJA

Sitä vain meidän tyttöä . . . Sirkkaa . . . Arvelin, jotta jos oisi tänne lentänyt, niin ajaisin hänet lapsirukan kotiin kirjan ääreen. *(Hartaammin)* Pois täältä pahuuden ja synnin kiikkumäeltä.

HIRMUN LIISA

No siinä nyt teetkin oikein, jotta et anna tyttäsi juosta enää irti, kun on kylässä kerran semmoinen viettelijä kuin tää Pentti mylläri. Ei näet pahaltahengeltä kuulu' enää säilyvän lukon takanakaan. (*Pöyhöttelee hamettaan*) Nytkin kun jo kuuluu saaneen sen Lehikoisen tytön, sen Lailan verkkoonsa, jotta tyttö kuuluu ihan hulluna jo sen jälestä lentävän . . . Ptyhui . . . mokomaa elämää.

MAIJA

(*Hartaasti*)

Tottapa se kerran rangaistus tulee hänellekin, sillä ei se anna itseään pilkata se asia . . . Itku siitä lopultakin on tuleva, itku ja ikuinen häpeä.

HIRMUN LIISA

(*Kuin itseksseen*)

Pahanhengen tyttöjunkkari . . . koko mokoma mylläri!

MAIJA

Hyvä toki, että Sirkka ei ole tänne lentänyt . . . Pelkäsinkin jo sen paulaan joutuvan kokemattoman lapsirukan!

HIRMUN LIISA

No olikinpa tuo sitten hyvä, jotta tulit, niin päästään yhdessä sen pässi ruojan ohi . . . Tule, niin mennään yhtä matkaa, niin saapi, jos yrittää muksujaan antaa. (*Lähtevät*)

HILKKA

(*Saapuu, katselee ympärilleen*)

Menivät toki siitä! (*Huomaa Raidalta jääneen tilkun, katselee sitä*) Se on se kukkaro ihan varmaan Pentille . . . Hyi! (*Viskaa mustasukkaisena tilkun pois*) Mokomaakin! (*Potkaisee tilkkua*) Ja sitte vielä sanoo, jotta ei hän Penttiä . . . Ikäänkuin sitä ei näkisi.

PENTTI

(*Saapuu viulu kainalossa*)

Ka!

HILKKA

(*Nykie röijynsä helmaa*)

PENTTI

(*Jatkaa*)

Täälläkö sinä olet, Hilikka?

HILKKA

(*Ujona*)

Mitäs sitte?

PENTTI

Ei mitään sen enempää . . . Olin vain kotiin menossa, niin arvelin tänne poiketa . . . Oletko sinä jo lehmiin menossa?

HILKKA

En.

PENTTI

No eikö ruveta sitten kiikkumaan, kun tässä on kerran tää hepo ja kiikkulauta. (*Nostaa hevon paikoilleen ja laudan sen päälle*). Minä vain nostan tämän lankun paikoilleen . . . Näin . . . Nyt se jo on . . . Tule nyt kiikkumaan . . . tuonne laudan toiseen päähän . . . Tule, tule!

HILKKA

(*Istahtaa kiikkumaan*)

No.

PENTTI

(*Kiikkuvat verkkaan*)

Tää onkin hyvä kiikkulauta.

HILKKA

Onhan tämä.

PENTTI

On tää . . . Ja nyt se on minullakin jo se oma mylly . . . Josta on niin paljon touhua ollut tähän asti.

HILKKA

(Katsahtaa häneen)

Mhyy!

PENTTI

Kyllä siinä nyt jauhoa tulee, kun vain on viljaa mitä jauhattaa . . . Paitsi jauhokiviä on vielä ryynikivi ja kaurasurvin . . . Onko tässä hyvä kiikkua?

HILKKA

On.

PENTTI

Ja vaikkapa siitä nyt meneekin vähän sitä myllyveroa, niin jää siitä toki niin paljon, jotta sillä hyvästi leivässä ja särpimessä pysyy . . . Ja mitäpä sitä muuta tarvitsee . . . kun on kerta oma tupa ja siihen vielä potaattimaa ja lehmä, niin ei tarvitse enää muuta kuin ulkokuoneet ja saunan, niin sitten on jo koko eläminen valmis, kun liikekin käy myllyssä niin jotta se vain hurisee . . . Oletkos sinä Hilikka jo nähnyt sen myllyn?

HILKKA

Olen.

PENTTI

Vai olet toki. No eikö se ole hyvä mylly?

HILKKA

Onhan tuo.

PENTTI

On se tuottava mylly . . . Tule nyt toisenkin keran katsomaan, silloin kun ei ole jauhattajia, niin minä näytän sinulle, miten se käy ja miten se vesiratas panee kaikki rattaat pyörimään . . . niin jotta se hyrrää kuin hyvä rukki. Tuletko sinä?

HILKKA

Tulen . . . Jos isä päästää!

PENTTI

Tule isältä salaa . . . Tule niin, jotta se ei näe koko ukko, niin eihän se sitte mistä tiedä . . . En minä mene sitä hänelle sanomaan . . . elä sitä yhtään pelkää.

HILKKA

En minä pelkääkään. (*Myrkky näkyy puiden välistä, vakoilemassa*)

PENTTI

Niin . . . Mitäs siinä onkaan pelkäämistä. Eihän se mylly ketään syö. (*Leikillä*) Vai pelkäätkö sinä sitä, että mylly syö?

HILKKA

En.

PENTTI

(*Leikillä*)

Etkö mitään pelkää?

HILKKA

En.

PENTTI

No sitten minä kiikutan näin ylös istumaan. (*Painaa oman puolensa maahan asti, niin että Hilikka jääpi korkealle laudan päähän istumaan*) Tuolla tavalla.

HILKKA

(*Tekeytyv hyväillään*)

Voi . . . voi . . . Et saa . . . et saa . . . tahi minä putoan.

PENTTI

(*Leikittelee*)

Etpäs putoa! . . . Ethän Hilikka putoa? (*Hollo tuo Luukasta*)

HILKKA

(Ilakoiten)

Putoan . . . putoan . . . putoan . . . Uhallakin putoan . . . Hi-hii . . . kun minä putoan!

LUUKAS

(Ankarana)

Hilk-ka! *(Hilkka hyppää alas)*

PENTTI

(Hämillään)

Se tuo kiikkulauta kun reistaileksi! *(Raapii niskaansa)*

LUUKAS

(Panee silmälasit päähän. Katsoo juhlallisesti)

Hilkka! . . . Katsoppas minun silmiini! *(Ottaa kädestä ja taluttaa katsomaan)* Katsoppas nyt isäsi Luukas Koikaleen silmiin. *(Äänettömyys)* No mitäs näet? . . . Mitäs näet minun tyttäreni?

HILKKA

(Hämillään, puolustautuen)

Niin, no . . . en suinkaan minä miten päässyt pois, kun olin niin ylläällä!

LUUKAS
(*Juhlallisesti*)

Mutta kuinkas sinä ensin pääsit niin korkealle?

PENTTI
(*Puolustaa, sotkeutuen*)

Ka kun se tuo lauta solahti kiikkuessa enemmän tänne, minun puolelle, niin täytyihän hänen nosta . . . kun jäi lyhempään vipuun.

LUUKAS
(*Panee kätensä Hilkan olalle, otsa juhlallisesti kureessa*)

Nyt sinä menet kotiin, otat virsikirjan ja veisaat virsistä: Haureutta ja hekumaa vastaan, virren 384 toisen kolmannen ja viimeisen värsyn! (*Hilkka lähtee*)

PENTTI
(*Asiaa sotkien*)

Mitäs sitä muuta mestarille kuuluu?

LUUKAS
(*Nuuskaa näppejään*)

Syntiä ja pahuutta kuuluu . . . Haureutta ja hekumaa etsii nykyaika.

PENTTI

Ka niinpä ne sanovat . . . Kun tulisi mestari näistä asioista milloin puhumaan, niin siellä olisi vähä niin kuin sitä pulloon vangittuakin . . .

LUUKAS

(Ilostuu)

Onko sinulla . . . *(Keskeytyy merkistevästi)*

PENTTI

Ka pitäähän sitä nyt mestaria varten pitää . . . Ja ainahan sitä niistä myllyn tienesteistä toki sen verran liikenee, jotta näin vanhaa miestä varten.

LUUKAS

(Päättävästi)

No hyvä. *(Keikistäytyy)* Mestari tulee, sillä sinä olet ymmärtäväinen ja toimielias mylläri. *(Poistuen)* Minä tulen . . . minä tulen sitten.

PENTTI

(Yksin)

Pahan hengen ukko . . . kun sen nyt siihen viskasi ihan kesken kaikista parasta kohtaa. *(Poistuu)*

SOHVI

(Saapuu Myrkyn kanssa)

No . . . joko nyt uskot? *(Puristaa nenäänsä)*

MYRKKY

(Korvallistaan raapien)

No katso tuota pakanaa . . . tuota pahennuksen hyväkästä . . . Ja tämäkin jumalisen Koikaleen tyttö vielä heittäytyy hylyn kelkkaan! . . . Tämän köyhän myllärin rekeen.

SOHVI

Taas sinä et älyä . . . taas sinä Myrkky et asiaa älyä. *(Käy sylkäsessä koivun juureen)* Hyi kun syllettää. *(Pyyhkii huivin kulmalla suunsa)*

MYRKKY

Mitä et älyä?

SOHVI

Jotta eihän se kana valitse yöpuuta eikä naiset miestä . . . Jokainen ottaa ensimmäisen. *(Vetää hui-viaan tiukempaan solmuun)*

MYRKKY

Mutta siitä ei tule mitään, jos kerran tämä Myrkky on Myrkky. Mylly on Hirmun maalla ja Myrkyllä

on rahaa enemmän kuin paholaisen taivaassa lämmintä. (*Kopistaa ja panee piipun perät suuhun*) Kuule Sohvi: Mene nyt kohta sano Hirmulle, jotta olkoon kotosalla, niin Myrkky tulee ostamaan häneltä koko sen rannan . . . Ja kun kerran mylly on hajallaan, niin menköönäs sitten vielä kurottamaan Koikaleen tyttöön . . . kerjäläismies! . . . Menetkö sinä?

SOHVI

Menen . . . käyn vain vähä tuota selkääni raapa-semassa mennessä . . . sille Sallisen leskelle kun on asiaa.

MYRKKY

Ja sitten niin kuin puhuttu: kun Hilkan kanssa on kauppa valmis, niin lehmä sinulle vaivoista. (*Sohvi vetää nenäänsä*) Ja kun on kerran sinullakin lehmä, niin paremmin tääkin Luukas itse taipuu sinuun . . . Ja hyvän anoppimuorinhan minä sinusta sitten saankin.

SOHVI

Ka enhän minä pahaluontoinen ole aviopuolisiksikaan. (*Syyhyttää hieman kuvettaan*)

MYRKKY

Et . . . et ole . . . Ja eikös se Luukas jo rupeakin taipumaan?

SOHVI

Ei siitä vielä saa selvää, kun se on niin jumalinen mies . . . (*Huokaa*) Vaikka johan minä olen hänelle neljättä vuotta toimittanut kylältä räätälin työtä ja toisinaan on tullut muutakin tuoduksi hänelle . . .

MYRKKY

No kyllä se nai sinut sitten kun saat lehmän . . . ja tiedätkö sinä Luukkaalle kielitellä kaikki sen tyttömyllärin viettelemät?

SOHVI

(*Luettelee*)

Tiedän: Nyt viime joulustakin lähtien on: Have-risen Kaisu tammikuussa . . . sitte laskiaisen aikana jo Pirisen tyttö . . . kynttelin korvissa jo Anni . . . Marian pyhinä Reposen tyttö . . . pääsiäisenä Kaikkosen . . . helluntaina Havukan Liisa . . . ja . . .

MYRKKY

(*Kiirehtien*)

No . . . luettele ne aina ukko Luukkaalle . . . ja jos ketä uusia kuulet . . . ja käy nyt raapasemassa sitä selkääsi ja sitten mene Hirmulle sanomaan! . . . (*Lähtevät*) Kyllä minäkin sitten hieron sinua itselleen ukko Luukkaalle.

PENTTI

(Palaa)

Jäi tuo viulu, niin piti tulla hakemaan . . . Mitähän se Myrkky sen Sohvin kansaa puuhailee, kun se näkyi täältä lähtevän.

JUNNUS

(Saapuu hiilivasu selässä. Viskaa vasun maahan)

Kävin vasun hiiliä valmiiksi. Huomenna on kalltava Pekurisen viikatteen . . . No joko sinä aloit?

PENTTI

Jo . . . Mutta eihän siitä mitä tullut, kun se ukko hyväkäs tuli siihen ihan keskellä parasta paikkaa . . . Tuskin ennätin vielä myllystäkään puhua, kun jo viskasi ukon.

JUNNUS

Vai sattui se ukko!

PENTTI

Sattui . . . Ja on vielä äkäinen.

JUNNUS

Sinun pitää sitä ukkoa juottaa. Ei siitä muuten kauppoja tule.

PENTTI

No sitä minä jo olen arvellut. Ja jos hänelle lupaisi vaikka muutaman tynnörin ruistakin.

JUNNUS

Ka eipä se pahaa tekisi . . . Onko sinulla antaa tupakkaa?

PENTTI

(Kaivaa taskuistaan tyhjiä tupakkakukkaroita)

Ei taida olla . . . jäiköhän se kukkaro kotiin.

JUNNUS

Onhan siinä kukkaro . . .

PENTTI

Nää ovat tyhjiä . . . Täysinäistä ei taida olla.

JUNNUS

(Ottaa erään kukkaron)

Näytäppäs. *(Katselee)* Kenenkä tytön antamia nämä ovat?

PENTTI

Nämä ovat jokainen eri tytön . . . Pidän taskussa, jotta eivät ihmiset näe ja leviä väärät puheet. *(Kaivaa lisää)* Mutta mitäs minä näistä sinulta enää salaan, kun olet puhemies . . .

JUNNUS

Onpa niitä . . . Moneltako tytöltä on?

PENTTI

Onhan näitä kaksitoista kukkaroa ja yhdet hyvät sukat . . . Mutta niin kuin sanoin, niin elä vain puhu . . . jotta ei leviä juoru.

JUNNUS

(Panee mällin suuhunsa)

On siinä! . . . Sitähän ne ihmettelevät, jotta mikä paholainen sinussa viehättää, vai ovatko ne tytöt hulluja, kun ne kaikki ovat niin sinun perään.

PENTTI

Sitäpä minä itsekin joskus mietin . . . Mutta kun ne rakastuvat ja itse tulevat, niin eihän sitä malta näin nuori mies olla vastaan rakastamatta . . . Toisinaan minä olenkin ajatellut, jotta onkohan se tuo viulu, joka niitä tyttöjä niin minuun vetää . . . tahi sitten mylly.

JUNNUS

Jokuhan siinä on . . . Et suinkaan se sinä itse vedä.

PENTTI

Ei . . . Mutta kyllä minä sen liian rakastelun heitänkin pois nyt, kun vaan saa vähänkään varmuutta tästä Hilkasta.

JUNNUS

Paras se onkin, jotta heität ne ajoissa.

PENTTI

Paras . . . Ei niistä ole muuta kuin ajan kulukia . . . koko liioista tytöistä . . . Ja sitten nää kylän pojat vielä kun kadehtivat, niin tekevät yhtenään koiruutta.

JUNNUS

(Toistelee)

Oon . . . on siinä tyttöä . . . niin jotta ei tätä Hilkkaa enää paljon tarvitseisikaan.

PENTTI

Ka olisi . . . Mutta yksipä se pitää toki olla . . . se lopullisesti ainoa . . . jota sitten ijaisesti rakastaa.

JUNNUS

(Nostaa hiilivasun selkäänsä)

No . . . Sittepähän vaikka arkena mennään itsensä Luukkaan puheille. *(Lähtevät)*

SIRKKA

(Saapuu)

Ei ole vielä toki ketään . . . Annahan kun minä harjottelen tanssia, jotta sitten iltasilla osaa Pentin kanssa. (*Harjottelee, rallattaen samalla*) Ensin tätä tanssia . . . (*Muuttaa*) No nyt vaikka tippaa. (*Harjoittelee tippaa*) Tippa-tap-pa . . . tip-pa-ta-pa . . . tip-pa . . . tip-pa . . . tip-pa! j. n. e.

MAIJA

(*Saapuu. Hartaasti*)

No voi hyvä lapsi! . . . (*Sirkka hämmästyä ja lakkaa*) Tuolla tavallako sinä tottelet äitisi neuvoja! . . . Enkö minä sinulle sanonut, jotta et saa mennä tänne kiikkumäelle . . . Tule nyt paikalla pois Sirkka rukka . . . (*Odottaa*) No, tule nyt Sirkka!

SIRKKA

(*Nyreissään*)

Enkä.

MAIJA

No joko sinä nyt rupeat! . . . Eihän täällä ole mitään tekemistä . . . Tule pois kotiin!

SIRKKA

(*Nenäkkäästi*)

Enkä tule . . . Muutkin saavat tanssia, niin minun sitä pitäisi vain istua kököttää kotona . . . eikä saisi liikahtaa enää!

MAIJA

No eipä sitä tällä tanssimisellakaan taivaasen pääse.

SIRKKA

(Nenäkkäänä)

No olkoon sitten pääsemättä.

MAIJA

(Koveten)

Mutta sinun pitää tulla, kun äiti käskee . . . täältä kaikkien Penttien pelistä.

SIRKKA

Enkä tule!

MAIJA

(Tarttuu Sirkan vasempaan käteen ja alkaa väkisin vetää)

Vai et tule . . . Tule sukkelaan pois täältä!

SIRKKA

(Haraa vastaan ja lyöä läpyttää oikealla kädellään äitiänsä käteen)

Voi voi . . . äiti . . . heittäkää . . . Heittäkää äiti . . .
No! *(Häviävät)*

PENTTI

(Palaa)

Vieläkin minua harmittaa se ukon juukeli . . . Kun tuli ja sotki koko asian. *(Ottaa viulunsa ja virittelee)*

Kun olisi tuntiakaan myöhemmin tullut, niin se olisi jo ollut valmis... (*Raita tulee*) Kah... Raitako se on?

RAITA

Niin... yksinäisikö sinä olet?

PENTTI

Yksin... Seppä Junnus vain oli tässä äsken... Kiikkumaanko sinä tulit?

RAITA

En... Minä menen lehmiin.

PENTTI

No kiiku nyt kumminkin tuossa mennessäsi... Kun kerran paikalle osuit. (*Laittaa kiikun kuntoon*) No... Istuhan nyt siihen toiseen päähän!

RAITA

No... Hyvä on. (*Istuvat syrjätysten, kasvot näyttämölle päin. Kiikkuvat. Pentti soittelee viuluaan*)

PENTTI

Minä en olekaan muita tyttöjä kiikuttanut kuin nyt tässä sinua.

RAITA

Etkö Hilkkaakaan?

PENTTI

Hilikkaako . . . Sen isäkin jo olisi siitä vihainen
. . . (*Muuttaa puhetta*) Nyt onkin tänä iltana hyvä
ilma. (*Kiikkuvat*)

RAITA

No. (*Varustautuu viskaamaan tupakkakukkaroa*)

PENTTI

Mitä?

RAITA

(*Viskaa*)

No ota kiinni!

PENTTI

Suurkiitosta . . . Onpa tämä hyvä kukkaro. Itsekö
sinä tämän ompelit?

RAITA

Itse.

PENTTI

No nyt on toki minullakin jo missä tupakkaa pi-
tää . . . (*Soluttautuu lautaa myöten likemmä*) Hiihdä-
hän likemmä, jotta minä en nouse pystyyn.

RAITA

(*Muutaikse likemmä*)

No . . . nyt!

PENTTI

Kun nyt vain muuten saisi elämisen niin reilaan, jotta uskaltaisi jo naimisiin mennä, niin sitte ei olisi enää estettä . . . Mutta nyt ei vielä uskalla. (*Soluttautuvat taas lähemmä toisiaan*)

RAITA

Minkätähden?

PENTTI

Ka eipä ole vielä sekään myllyn velka kaikki maksettu . . . Ja sitte kuka sitä tietää minkälaiset nää lähivuodet tulevat: tokko maamiehellä on mitään jauhattamistakaan . . . Soluttauduhan likemmä pukkia, jotta ei keikkaa. (*Soluttautuvat*)

RAITA

No . . . näin!

PENTTI

Mutta toivossahan sitä kumminkin eletään . . . Eikähän meillä nyt vielä niin kiirettä ole senkään puolesta, kun sinäkin olet vielä nuori . . . Vai mitä, Raita?

RAITA

Ei mitään. (*Soluttautuvat aivan rinnatusten, sevän kohdalle*)

PENTTI

Oli siinä hyvä kiikkua . . . Vai mitä, Raita.

RAITA

Oli.

PENTTI

Oli se. (*Kiertää kätensä vyötäiselle*)

RAITA

(*Näön vuoksi*)

Ei saa . . .

PENTTI

No. (*Ei hellitä*)

RAITA

Jos kuka näkee!

PENTTI

Ei täällä näe kukaan . . . Ja mitä sitten jos nyt näkeekin istumassa. (*Äänettömyys*) Kuule Raita.

RAITA

(*Kainosti*)

Mitä?

PENTTI

Rakastatko sinä minua ihan toden perästä?

RAITA

(Tunteellisena)

Ka tiedäthän sinä sen . . . Johan minä sen olen sanonut.

PENTTI

Ka minäpä tämmöisessä vakavassa tapauksessa aina pelkään, jotta ei niiden tyttöjen sanaan ole luottamista . . . Ne ovat aina enemmän taipuvaisia kuin miehet.

RAITA

Kuka on, kuka ei . . .

PENTTI

Etkös sinä ole?

RAITA

En.

PENTTI

Se onkin oikein . . . Semmoisesta minäkin juuri pidän, sillä mitä se maksaa olla koko kylän helluna.

JUNNUS

(Tulee takaa)

No . . . johan sinä löy . . . *(Raita säikähtää ja hyppää toisaanne)* Kah, Raitapa tämä onkin . . .

PENTTI

(Raitaa rauhottaen)

Ei tästä seppä Junnuksesta tarvitse välittää . . .
Tämä jo tietää kuitenkin, mutta ei tämä puhu.

JUNNUS

(Kuin itsekseen)

Minä luulin takaapäin, jotta se on sen Luukas
Koikaleen tyttö.

PENTTI

(Puhdistautuen)

O-hoh! . . . Ei toki! . . . *(Sotkien)* Joko sinä veit
hiilet pajaan? *(Raidalle, joka poistuu)* No . . . Poisko
sinä lähdet, Raita? . . . Elä nyt vielä, hitolla.

RAITA

(Häpeillen)

Kumpu on päästettävä lehmät veräjästä kotiin.

PENTTI

No tule sitte uudestaan . . . Tulethan?

RAITA

Ka saapihan tuota tulla. *(Menee)*

PENTTI

(Junnukselle)

Minä vain ilman kuriillessani sen kanssa . . . Mutta elä sinä siitä kylällä turhia puhu!

JUNNUS

Ka mikäpä s tuolla on vikana silläkään tytöllä . . . Punakka tyttö. *(Lähtee)* Pistäännyn vain hevosen päästämään nuorasta, niin sitte tulen.

PENTTI

Sekö juutas nyt taas tuon sepän . . . Ennen on aina saanut olla rauhassa. *(Sirkka tulee takaa ja lyö huivilla)* No . . . Sirkka! *(Lähtee kiini ottamaan)* Vai huivilla sinä tässä ropsit!

SIRKKA

(Paeten)

Et saa . . . et saa . . . et saa . . . kuule. *(Kiinni saatuna)* Et saa-aaa!

PENTTI

Vai et saa . . . *(Otaa molemmista käsistä kiinni)* Saapas! *(Kulkevat jäletysten, Sirkka takaperin, käsikädessä vehkeillen)* Minkätähden sitä ei saisi . . .

SIRKKA

Muuten vain . . . kun ei saa, niin ei saa!

PENTTI

(Leikillä matkien)

Kun ei saa!

SIRKKA

(Vallattomana heittäytyen takakenoon rennokseen)

Pyöritäänpäs villikissana . . . No!

PENTTI

No . . . tahi myllyn rattaana. *(Pyörivät)*

SIRKKA

Oikein kovasti . . . oikein . . . oikein . . . oikein . . .
oi-iii-kein *(Junnus palaa, katselee ja raapii päätään)*
Junnus . . . voi . . . Et saa . . . Heitä! *(Pääsee irti,*
lyö huivilla) Kun tuolla tavalla rupeaa . . . jotta ei
kysy lupaakaan!

PENTTI

(Tapaillen sanoja)

No Sirkka! Eihän tässä mitä . . .

HILKKA

(Saapuu)

Tytöt tulevat tänne tanssimaan . . . Kuulehan Sirkka,
kun minä supatan. *(Supattaa)*

PENTTI

(Leikillä)

Mitä se supattaa?

SIRKKA

No . . . Ei sitä sinulle sanota . . . *(Eri suunnilta
saapuu iso joukko tyttöjä)*

PENTTI

Onpa nyt tyttöjä! . . Ja toista vain tulee . . . Mitäs
sitä Raidalle kuuluu.

RAITA

Ei mitään.

SIRKKA

(Väliin pistäen)

Mitä vaan itsellesi?

PENTTI

Eipä minulle kuulu milloinkaan mitään . . . Kun
en käy erityisesti seuroissakaan.

ANNI

Missäs pojat ovat . . . kun ei ole ketään?

JUNNUS

Ka ne menivät tässä Ruisselän tanssijaisiin tappelemaan!

TYTÖT

Hyi!

JUNNUS

Siitä Simo Eerolaisen tytöstä on tullut kina jo viime pyhänä.

HILKKA

Hyi niitä poikia!

PENTTI

Niinpä todellakin! . . . Kun kehtaavat nyt tapella eto tavarasta . . . kuin yhdestä tytöstä!

KERTTU

(Nyreissään)

Nyt ei tule tanssistakaan mitään! . . . Voi, voi.

PENTTI

No . . . Minkätähden . . . Tanssivat tytöt keskenään . . . Ja olenhan minä tässä yhtenä poikana . . . miehen asemasta.

ANNI

(Terhakkana, kuin närkeästyen)

Tytöt! Tanssitaan ilman poikia . . . No . . . piiriin!

TOISET

No . . .

SIRKKA

Tule, Raita, minun kanssa!

PENTTI

Ja minä sitte vaikka Hilkan kanssa . . . Eihän tässä mitä pahaa ole . . . Viattomassa tanssissa!

KERTTU

Nyt pyörimään! . . . Mitä tanssitaan?

TOISET

Mylläriä . . . Mylläriä! . . . Mylläriä!

PENTTI

No vaikka sitä! *(Tanssivat piirissä)*

LAULU

Jauhaa, pyörii,
mylly kauniisti pyörii,
mutta myllyn pyöriessä
kulta kotona hyörii.

Pyörii, jauhaa,
oma myllyni jauhaa,
mutta mulla ilman sua
ei oo koskaan rauhaa.

Toinen näytös.

Tupa. Luukas Koikale pitää kiertokoulua ja räätäloi samalla housuja, istuen pöydällä, silmälasit otsalla. Seinällä riippuvat vanhat paikka-housut naulassa. Siellä täällä lapsia kirjat käsissä, ja nurkassa häpeämässä eräs iso poika, peitellen väliin osan kasvojaan kirjalla.

LUUKAS

(Ommellessaan)

Nyt me alamme alusta. Mistä alkaa kaikki viisaus? ... Kuka tietää, mistä alkaa viisaus? ... Eikö kukaan tiedä, mistä viisaus alkaa? *(Katselee. Jotkut viittaavat)*

TYTTÖ

(Viittaa)

Minä tiedän!

LUUKAS

Noo ... Sano sinä Pekurisen tyttö, mistä viisaus alkaa!

TYTTÖ

Pokstaavista.

LUUKAS

Se on oikein... Kaikki viisaus alkaa bokstaavista. (*Ompelee*) Kuka tietää nyt sanoa, mikä on bokstaavi?...

VIITTAAJIEN ÄÄNIÄ

Minä... Mestari... Minä tiedän. Mestari.

LUUKAS

(*Katselee*)

Noo... Paljonpa niitä on, jotka tietävät... Sano sinä Kasurisen poika, mikä on bokstaavi!

POIKA

Se on kirjan puustain!

LUUKAS

(*Toistaa jankaten*)

Se on kirjan puustain. (*Juhlallisesti*) Bokstaavi on kirjan puustain, niin kuin teidän mestarinne Luukas Koikale on Luukas Filemon Koikale.

POIKA

(*Älähtäen*)

Elä näpistä!

LUUKAS

Kuka älähti? Tuleppas tänne sinä älähtäjä . . . ja sinä näpistäjä. (*Kaksi poikaa tulee, Luukas laskee lasit otsaltaan silmillensä ja kurpistaa otsansa*) Lueppas nyt sinä, montako ryppyä on mestarin otsassa.

POIKA

Kaksitoista!

LUUKAS

Se merkitsee sinulle nurkkaa. Ala mennä. (*Poika menee nurkkaan*) Ja lueppas nyt sinä toinen poika, montako on ryppyä.

POIKA

Kymmenen!

LUUKAS

Pane siis tämä tuohitötterö päähäsi ja seiso keskellä lattiaa. (*Poika tottelee*) Niin kuin näette, lapset, on mestari Koikaleen otsaan kirjoitettu aina oikea tuomio. Luukkaan otsa ei erehdy eikä väärin tuomitse, ja jos ette vasta ole siivolla, niin mestari mittaa tällä kyynärällä nutun selkää. Sillä muistakaa, että teidän mestarinne Luukas Filemon Koikale on ankara bokstaavin mies . . . kova ja ankara bokstaavin seuraaja . . . Ja nyt kaikki kirjoinensa kampsuinnensa kotiin, mars! (*Lapset syöksyvät yhdessä rysyssä.*

ulos. Itsekseen) No nyt on taas päästy viisauden alkuun; puustaimesta on otettu viisautta kiini...
(*Katselee ompelustaan. Veisaa samalla)*

Siis lepää rauhassa:
Täällä murheen laaksossa
ma aina suren sua.
Et voi siis unehtua.

(*Sallisen Maija saapuu*)

Ka... Entisen Pekka Sallisen leski... Mitä kuuluu Maijalle?

MAIJA

(*Nöyrästi*)

Rauha vain... Mitä vain mestarille?

LUUKAS

(*Toistellen*)

Rauha... rauha vain ja hyvä tahto kuuluu... No millä asioilla sinä Pekka Sallisen leski nyt kulet?

MAIJA

Ka olisihan sitä asiaakin sen verran, jotta...
(*Ujommin*) Ilenneekö hänet sanoa. (*Rykii*)

LUUKAS

Sano... sano pois!... Millä asioilla sinä Maija vaellat?

MAIJA

Ka kun se tää mylly-Pentti villitsee kohta kaikkien päät, niin arvelin pyytää, jos mestari pitäisi pyhänä saarnan sitä syntiä ja pahuutta vastaan . . . Tässä ei muuten enää osaa kohta mennä omastakaan lapsestaan takuuseen. (*Rykii ujosti*)

LUUKAS

(*Merkitsevästi*)

Että siis . . . Niinkö?

MAIJA

Ka mitäpäs hänestä peittelee . . . Lehikoisenkin Laila-rukka kuuluu olevan hulluna sen perään.

LUUKAS

Soo . . . Vai jo Lehikoisenkin tyttö . . . Vai jo juoksee Lehikoisenkin Laila! (*Ruopii kurkkuaan*) Ja mestarinko siis pitäisi saarnata pyhänä Pentti mylläriä vastaan niin kuin profeetta Joonas saarnasi siinä suuressa Niiniven kaupungissa?

MAIJA

Ka, jos se hyvinkin auttaisi.

LUUKAS

Noo . . . hyvä . . . Mestari Luukas saarnaa ensi pyhänä, jotta koko kylä on pukeutuva säkkiin ja istuva tuhassa. (*Äkkiä*) Ja entäs sitte?

MAIJA

(*Ei ole ymmärtävinään*)

Ka sitte . . . jos tuo auttaisi . . .

LUUKAS

Mutta entäs se, jotta: joka evankeliumia opettaa, hänen pitää evankeliumista elatuksensa saaman? . . . Mitenkä se se kohta sanasta on?

MAIJA

(*Hurskaasti*)

Ka onhan siinä meilläkin vielä vaikka voita . . . laittaa häntä vaikka sitä mestarille.

LUUKAS

No herran rauhaan sitte ensi pyhään asti.

MAIJA

(*Niiaa*)

Samaten vain mestarikin. (*Lähtee*)

LUUKAS

(Yksin)

Mestari se vain saarnaa parannusta . . . parannusta, ojennusta vain saa saarnata mestari Luukas. (Huutaa) Hilikka . . . Hilikka! (Hilikka tulee kamarista) Panepas tuo vellikattila tuohon liedelle varistumaan. (Hilikka ryhtyy käskyä täyttämään, toistelee) Pane . . . pane vellikattila tulelle ja mene sitten pane sauna lämpiämään. (Pitelee sivujaan ja venytteleikse) O-ooh näitä sivuja . . . näitä sivuja, kun ne vaivautuvat ja vanhe-nevat yhdessä ihmisen kanssa . . . (Ryhtyy työhön) No . . . ja mitenäs se on Hilikka sen Myrkyn asian kanssa?

HILKKA

(Nyreänä)

Ei mitenkään . . .

LUUKAS

(Katsahtaa)

Hilkk-ka . . . Lapsen pitää kunnioittaa isäänsä ja äitiänsä, muutoin eivät he menesty eivätkä vanhoiksi elä.

HILKKA

No enkä huoli Myrkystä! . . . Ennen menen vaikka kelle!

LUUKAS

Sinä kuulet mitä sinun isäsi sanoo! Myrkylläkin on hyvät puolensa, jos lienee huonotkin, sillä hyvä ja huono on aina maailmassa sekaisin kuin Pekurisen emännän autuuden asiat... Toisekseen — Kas kun tuohonkin on vielä paikka pantava — toisekseen minä sanonkin, jotta ei sinun tarvitse Myrkylle vielä ihan tinkimättä mennä... ei tarvitse eikä sovikaan niin tehdä. Sillä viisas neitsyt pitää vain vireillä rakkautta ja ymmärtäväinen vaimo hyvää sopua. (*Leikkaa paikkaa*) Tinkii... tinkii joka ennen vihillemenoa osaa, hän tuo iloa isällensä, eikä itse kauppaansa kadu.

HILKKA

(*Toistaen*)

No enkä huoli... Johan minä sen sanoin!

LUUKAS

(*Katsahtaa*)

Hilk-ka! Myrkyllä on pitäjän isoin kontu ja isot aitan salvot ovat eloa täynnä.

HILKKA

Vaikka olisi vielä isompi... Ennen menen vaikka Soikkelilaan piiaksi, ennenkun huolin hänestä.

LUUKAS

Kun Luukas käskee, niin *(vetää säiettä huuliensa läpi)* Kun Luukas käskee, niin tytär tottelee. *(Huomaa)* Kah . . . Terve tulemaan, Myrkky!

MYRKKY

(Pyyhkäsee kämmensyrjällä nenänsä alustaa)

Ka terve . . . Housujako se tää mestari vain paikkaa. *(Hilkka poistuu ynseänä)*

LUUKAS

Housuja paikkaa Luukas . . . housuja . . . Lapsille opettaa Luukas bokstaavia ja aikuisille paikkaa housuja . . . Mitä sinulle kuuluu, Myrkky?

MYRKKY

Ka näitä vain tavallisia ilmoja . . . väliin on poutaa ja väliin taas sataa tihuuttaa.

LUUKAS

Niinhän se on . . . Ja mikä on, niin se on.

MYRKKY

Ka niinpä se on . . . Kuuluukos sitä tälle mestarille mitä?

LUUKAS

Ei . . . Mestarille ei kuulu koskaan muuta kuin jumalan rauha . . . rauha ja hyvä omatunto ihmisten edessä. (*Lipasee neulan silmää kielellään, pujottaakseen siihen rihman*) No eikö kaupunkiinkaan mitään erikoista kuulu?

MYRKKY

Eipä sinne . . . Minkä vähän hevoskauppoja. (*Kai-vaa pullon taskustaan*) Ja tätä (*hilkuttelee*) tätä vedestä valmistettua laittoivat sieltä mestarille. (*Vie pullon pöydälle*) Se on sitä kahdesti puhdistettua . . . Ja eihän tää vesi sen pahempaa matkaan saata.

LUUKAS

Ei . . . ei vesi yksinänsä mitään tee . . . vaan se joka veden kanssa ja tykönä on . . .

MYRKKY

Sehän se.

LUUKAS

Se se tekee minkä tekee. (*Avaa pullon ja haistelee*) Se se tekee jos tekee. (*Ryyppää, sulkee pullon ja jatkaa sitte työtään*) Ja mitä muuta sitä sitten kuuluu?

MYRKKY

(Nostaa jalkansa polven päälle)

Ka eipä sitä muuta kuin se entinen asia . . . Se tämän Hilkan . . . Niin jotta tietysti se mestari on isäntä talossaan siinäkin asiassa.

LUUKAS

(Katsoo ensin juhlallisesti)

Sinä siis aiot naida minun tyttäreni Hilkka Josefiina Karoliinan?

MYRKKY

Ka . . . niin kuin on puhuttu . . . Mitäpäsiinä muuta on!

LUUKAS

(Kuin itsekseen)

Mitäpäsiinä muuta on . . . *(Myrkylle)* Kuule, pistäpäsi tuo pullo tuonne seinäkaappiin, niin ei potkase miestä pöydältä pois. *(Myrkky tottelee. Katselee ompelustaan. Kuin itsekseen)* Mitäpäsiinä . . . mitäpäsiinä muuta on.

MYRKKY

Ka eihän siinä mitä . . . selvässä asiassa.

LUUKAS

(Juhlallisesti)

No siinä tapauksessa, että sinä vakavasti aiot naida mestari Koikaleen tyttären, niin pidä sinä asiaa viireillä ... Pidä viireillä siksi että kauppa on selvä kuin aamen. Itse Koikale seisoo sinun puolellasi.

MYRKKY

(Raapasee korvallistaan)

Ka seisooahan se mestari ... Mutta olisi tässä jo tarpeen vähän kipakampi meno.

LUUKAS

Ei, Myrkkyl! ... Kuka hiljaa kulkee, hän kauvimmin kestää. Luukas, joka on viisas ja ymmärtäväinen mies, sanoo sinulle, että naima-asioissa ei pinkaisemalla juosten pitkälle potkita. Kahdeksan vuotta, kolme kuukautta ja neljätoista päivää valmisti Luukas Filemon Koikale itsekin vaimovainajaansa Eeva Saara Magdaleenaa ennen kuin katsoi sen olevan soveliaan rovestin eteen viedä. Mutta silloin tulikin niin hellä avioliitto, jotta vaimo oli ihan sanan mukaan kuuliainen hänen miehellensä, niinkuin Saara oli Abrahamille kuuliainen. Ja vielä nytkin käy Luukas joka pyhä veisaamassa vaimonsa haudalla kolme värssyä vanhasta virsikirjasta ...

(Ommella suhauttelee) Kahdeksan ... kahdeksan vuotta ja kolme kuukautta ja neljätoista päivää rakasti Luukas etukäteen.

MYRKKY

Kylläpä rakasti ... Vaikka välttäisipä tää tavallinen talonpoika vähemmälläkin valmistuksella! *(Imää laputtelee piippuaan)* Ja saisihan siitä Luukaskin niitä liikeneviä rukiita muutaman säkillisen.

LUUKAS

(Laskee silmälasit nenälleen ja katsoo)

Niin jotta Luukasko saisi laittaa hakemaan syömäeloja?

MYRKKY

Ka onhan niitä meillä siinä liikeneviä! ... viime vuosilta.

LUUKAS

(Laskeutuu pöydältä ja vie silitysraudan liedelle)

Vai on sinulla vielä viimevuotista eloa ... Tuokin rauta on ennättänyt jäähtyä ... mutta tottapahan tuossa varistuu ... Vai vielä sinulla on vanhavuotista ruista jälellä. *(Ottaa kaapista pullon)*

MYRKKY

Ka onhan sitä.

LUUKAS

No tuleppas tänne peräpuolelle, niin sovitaan asiasta, niin jotta eivät syrjäiset kuule. (*Menevät kamariin*)

HILKKA

(*Palaa*)

Jo se toki on mennyt ... Mekomakin rähjä. (*Katselee kukkaron-ompeleustaan*) On se nyt toki yhtä kaunis kuin Raidankin ompelema. (*Suruissaan*) Mutta mitäpä noista sitten on minun kukkaroistani ... Ei se minusta kumminkaan huoli ... Kun hänelle on rikkaiden talojen tyttöjä kerran tarjolla!

SOHVI

(*Saapuu, pyyhkii luudalla kenkäänsä*)

Niin näet ovat nuo tiet ravassa, jotta hukkuu niihin ihan. (*Katsoo vellikattilaan*) Velliäkö sinä Hilikka keität? (*Nuuhkasee vellikattilaa*) Velliä siinä on. (*Korjailee huiviaan. Tarkotuksella*) Sallisen Sirkka kuuluu nyt jo pääsevän mylly-Pentille ... ja johan nuo Sirkkan asiat lienevätkin semmoiset, jotta hyvä kun Pentti hänet kuitenkin korjaa!

HILKKA

(*Närkästyneenä*)

Korjatkoon ... Mitäs minä hänestä välitän ... koko Pentistä (*Poistuu*)

SOHVI

(Hommailee)

Missähän se Luukas-rukka itse on! *(Katselee ompelusta)* Siinä Luukas vain ompelee ... Päivät hän vain siinä istuu ja vieraita housuja paikkaa. *(Panee paikattavien housujen taskuun vehnästä)* Joutaapa hän toki löytää sieltä Sohvin sa tuomia lämpimiä. *(Tarkastelee Luukkaan vanhoja kenkärajoja)* Sietäisi Luukkaalle jo uudet kengätkin saada ... *(Katsoo kengänvarresta sisään)* Sisältäkin ovat jo vanhat ja kuluneet!

MYRKKY

(Palaa Luukaksen kanssa)

Kah! ... Tässäpä tää on Sohvin! ... Kenkäänkö sinä katsot?

SOHVI

Kenkään ...

MYRKKY

(Luukakselle. Kosiomiehensä)

Ja tästä Sohvistahan sen kanssa saisi tarkan ja hyvän emännän ... jos kuka olisi sen tarpeessa. *(Sohvi hymyilee kainostellen)*

LUUKAS

(Varustautuu työhönsä pöydälle. Puhelee kuin itseksensä, sotkeakseen Myrkyn kosimista)

Housuihin on siinä vielä paikka lisättävä *(nuuskaa)* ... paikka lisättävä ja ... *(aivastaa)* ja *(aivastaa)* ja housut käännettävä.

MYRKKY

(Jatkaa omaansa)

Saisi ... saisihan tästä kelvollisen emännän taloon.

SOHVI

(Ujostelee)

Mitä se Myrkky nyt vielä minusta puhuu! ... Ikäänkuin nyt ei Luukas ilman emäntääkin toimeen tulisi.

MYRKKY

Tää on hyvä hieroja ja lempeä siltä luonnoltaankin ... tää Sohvi.

LUUKAS

(Nostaa toisen polvensa pystyyn ja raapii lahkeensuun alta)

Menepäs sinä, Sohvi, kuule ja kysy siltä Sallisen leskeltä jos häneltä on jäänyt mitä liikenevää miehen perua. Kysy ja sano jotta mestari Luukas ottaa ne ... *(Syventyy työhön)* Tuo samalla tiellä perut tänne.

MYRKKY

No . . . Ka . . . Tule, niin mennään yhtä matkaa.
(*Lähtevät, Sohvi vilkaisee Luukakseen hymyillen*)

LUUKAS

(*Yksinään*)

No nyt, Luukas Filemon, työhön . . . Paikka tuohon, ja . . . (*Hiämmästyä*) Kas . . . Katsohan, Luukas Filemon, eikö tämä ole vehnästä. (*Haistelee*) Totisesti tämä on vehnästä . . . Mistähän se Sohvi nyt älysi semmoiset herkut panna housun taskuun! . . . Mutta olkoonpahan tuossa pöydällä valmiina siihen asti kuin velli on valmis.

JUNNUS

(*Saapuu Pentin kanssa viinalasku kädessä. Istahtaa housujen luo, katsahtaa taaksensa muka*)

Mestarin housutko ne ovat tässä naulassa?

LUUKAS

Ei . . . ei ole mestarin . . . Mestarin housut ovat aina jalassa . . . Ne ovat Simo Abraham Pesosen paikattavaksi tuodut housut . . . Mitä sinulle kuuluu, seppä Junnus, ja sinullekin, Pentti Mylläri?

JUNNUS

Eipä sitä liikoja . . . Niitä Soikkelin kärrinpyöriä raudoitin, niin läksin sitten tämän Pentin matkaan.

LUUKAS

Vai sen verran sinulle vain kuuluu.

JUNNUS

Sen.

PENTTI

Eikäpä sitä minullekaan kuulu muuta kuin se vanha rauha ja mikä jo kuului hänellekin.

LUUKAS

Kuulumiset vain vähenevät, maa köyhtyy ja merkit ilmestyvät, niin kuin sanassa sanottu on.

JUNNUS

Ka niinhän ne . . . (*Sylkäsee ruikaten*) Ja eikä taida tääkään mestari enää viljellä tätä joka voittaa vahvankin miehen. (*Ottaa laskun*) Tällä Pentillä olisi tätä mestaria varten varattua . . . Vai mitä se mestari itse siitä arvelee . . . tästä viinasta?

LUUKAS

(*Katsoo silmälasien takaa, otsa kureessa*)

Mestariko arvelee? . . . Kuinka monesti puhdistettua se on?

PENTTI

No on se nyt ainakin kahdesti . . . jos ei lie kolmestikin.

LUUKAS

Kolmesti puhdistettua . . . Vie, Junnus, lasku tuonne seinäkaappiin sen virsikirjan viereen. (*Junnus tottelee*) Kolmesti . . . kolmesti kirkastettua on . . . Ja onko sitä vierailla mitä asiaakin?

PENTTI

Ka mitäpä s sitä erikoista.

JUNNUS

Se tää Pentti vain muuten tuli puhumaan . . . Tällä kun nyt on jo se oma mylly.

LUUKAS

Mhyy!

PENTTI

Vaikka toisen maallahan se vielä on . . . Mutta tottapa hänen rannankin jaksaa silloin lunastaa, kun on kerran myllyn saanut.

LUUKAS

Mhyy.

JUNNUS

Omahan tällä on mylly. (*Panee tupakkaa*)

PENTTI

Oo-ma . . . Ja on siinä luojan kiitos sitä jauhaustakin, niin jotta eivät tarvitse kivet jouten seistä.

JUNNUS

Ka minkäs takia tässä näin isossa kylässä ei olisi jauhatusta yhteen myllyyn . . . Vai mitä se tää mestari siitä asiasta arvelee?

LUUKAS

(Kuin itsekseen)

Mestariko mitä arvelee?

PENTTI

Niin.

LUUKAS

Ja mistä asiasta mestarin pitäisi puhua ja arvella?

JUNNUS

Ka siitä tämän Pentin naimiskaupasta . . . Jotta sopisikohan tuo tälle mestarin tytölle? *(Luukas raappii kainalon alustaansa. Äännettömyys)* Onhan tällä hyvä mylly.

PENTTI

Eihän siinä tarvitse leivättä syödä, kun vain asioistaan huolen pitää, eikä kaikkia rahojaan turhaan hurvittele.

LUUKAS

(Laskeutuu pöydältä)

Soo . . . *(Kuin itsekseen)* Nyt sen kun housut silit-
tää suhautetaan, niin paikka on kiini kussakin reiässä.
(Menee kaapille ryypäämään laskusta) Paikka . . .
paikka on kussakin reiässä kiini silloin . . .

JUNNUS

Ja lujatekoinen myllyhän se on . . . Siinäkin peukalorattaassa on vasta ihan paksusta rautapuntista pantu vanne.

LUUKAS

(Kuin itsekseen)

Vai on peukalorattaassa rautavanne . . . vai on
peukalorattaassa. *(Avaa laskun runtia)*

PENTTI

O-on . . . ja muutenkin on luja, visakoivusta tehty,
se ratas . . . ja eläähän sillä myllyllä tää yksi mies
perheellisenäkin ollen. *(Vetää pieksun vartta suoraksi)*
Nytkin kun jauhetaan talkkunaa ja myllyjyviä lähtee
niistä kappa säkiltä ja kukkapää kappa suuremmalta,
niin on siinä jo talkkunaa köyhällekin antaa.

LUUKAS

(Tulee ja pyyhkii suunsa kaulassa riippuvien housujen lahkeeseen. Muikistaa)

Ah-hah! Kyllä oli pakana oikeaa kolmesti kirkastettua! *(Hakee silitysraudan liedeltä)* Oli tuo kerran-kin voimallista ja väkevää vettä!

JUNNUS

Oli . . . Mutta sittepä tämä asia rupeaakin luistamaan . . . Koska tämä mestari ei järkiään vastaan pane.

PENTTI

Ka . . . Minun puolestani kyllä saa olla menneeksi.

LUUKAS

(Sylkäsee silitysrautaan)

Mutta kussakin asiassa on ensiksi niksi.

JUNNUS

(Tokaisten)

Ka onhan se.

PENTTI

O-on . . . *(Hämillään)* Niin mikä niksi?

LUUKAS

Se niksi on tässä asiassa, jotta syntiä on kahdenlaista: a) perisyntiä ja b) tekosyntiä, ja tekosynnistä on kaikista kauhein helmasynti, sillä sanassa sanotaan, että joka katsoo vaimon päälle himoitaksensa häntä, hänellä on jo piru mielessä.

JUNNUS

Ka eipä tämä Pentti ole sitä helmasyntiä toki muita erikoisemmin tehnyt . . .

PENTTI

O-hoh! . . . Tuskin toki senkään vertaa kuin muut!

LUUKAS

(Entistä juhlallisemmin)

Se ei ole totta . . . Kun kylä puhuu, niin silloin on aina kipinä totta valeen alla . . . Ja kylä puhuu sinusta, Pentti!

PENTTI

Ne valehtelevat! . . . Tietäähän tää Junnuskin.

JUNNUS

Valehtelevathan ne.

LUUKAS

(Pyörittää päätään ja katsoo sitte otsa kurtussa)

Mhyy!

PENTTI

(Puolustautuen)

No jos lie mitä sattunut vähä ketä kiikuttamaan, niin eihän siinä vielä mitään helmasyntiä ole . . . Mutta se tää kylän rahvas suurentele sen sitte ja tuhmat uskovat . . . ihan perättömiä puheita . . .

JUNNUS

Ka niinpä ne . . .

LUUKAS

Soo! . . . Mhyy.

PENTTI

(Koettaen pulasta selviytyä)

Niin . . . Ja johan minä olen sitä paitsi saanut kyllänikin koko tytöistä . . . siinäkin viattomassa kiikuttamisessa, ja kiitän onneani, kun pääsin niistä vain eroon.

LUUKAS

Mutta . . . *(Ryypää vettä ja puhalttaa sen housuille)*
Mutta akkimus mies on pahempi kuin huonosti kasvatettu porsas . . . Sille et pane hankoa kaulaan niin kuin porsaalle panet ja siten estät pahan teosta . . . Akkimus mies

on vielä naimisiin menonsakin jälkeen (*merkitsevästi*)
akkimus mies on, kuule, aviossakin yksi vaarallinen . . .
vaarallinen ja aina epäiltävä kuin aitimus hevonen.

PENTTI

(*Hämmästyneenä, puolustautuen*)

O-hoh!

JUNNUS

Ja tääpä Pentti sitä paitsi tasaantuu, kun kerran
naimisiin pääsee . . . Olenpahan minäkin naimisiin
mentyä tasaantunut, vaikka enpä sitä minäkään poika-
miehenä ollut tavallista Penttiä parempi.

PENTTI

Mikäs siinä auttaa! . . . Siinä kun koko päivät
myllyä hoitelet ja pidät perheestäsi huolta, niin ei
siinä tule joutavat ajatukset mieleenkään!

LUUKAS

Mhyy! . . . Mhyy! . . . Ja onko sinulla nyt talk-
kunajauhoja säästössä asti? . . . Jos vaikka tuo Sohvi
kävisi hakemassa.

PENTTI

On toki . . . Kun vain Sohvi tuo säkin, niin kyllä
sieltä talkkunaa tulee . . . Eikä ole rahasta kysymys-
täkään.

JUNNUS

Kovahan se on jauhamaan tään Pentin mylly.

LUUKAS

(Kuin itsekseen)

Kova on mylly jauhamaan. *(Äänettömyys)*

JUNNUS

No sittenpä tää asia näkyykin olevan päätetty . . .
Sohvi vain käy hakemassa talkkunajauhot ja Luukas
sanoo sitten asian tytölleen.

LUUKAS

Niin ettäkö asia on päättynyt! . . . Ei. Asiassa on
aina kaksi niksiä . . . kaksi suurta ja kovaa niksiä.

PENTTI

(Hölmistyen)

No mikä niksi siinä nyt vielä on?

LUUKAS

Tulehan Junnus tänne peräpuolelle, niin supate-
taan vähä kahden kesken. *(Menee kamariin)*

JUNNUS

Ka saapihan tässä. *(Seuraa)*

PENTTI

(Yksinään)

Eipä tämä sentään niinkään huonosti tainnut onnistua . . . Minä luulin sen pahempaakin sanovan . . . ainakin ensi aluksi . . . Ka . . . Kaisu!

KAISU

(Saapuu ujona)

Eikös se mestari ole kotona?

PENTTI

Ei . . . Mitäs Kaisulle kuuluu?

KAISU

(Isahtaa penkille)

Ei mitään.

PENTTI

Eikö mitään. *(Hiivittäytyy likemmä, penkkiä myöten luistaen)*

KAISU

Ei . . . Missäs se mestari on?

PENTTI

Mestariiko? . . . Se meni vähän asialle. *(Lähestyy taas)* Mutta tottapahan se tulee, kun joutuu. *(Lähestyy)*

KAISU

Tuleekohan se kohta?

PENTTI

Niinkö mestari? (*Lähestyy*) Eikö tuo tulle... kun nyt saa asiansa toimitetuksi. (*Hiihtäytyy ihan rinnalle*) Se läksikin tästä ihan äsken... Minne hän lienee mennyt... (*Tarttuu Kaisun esiliinaan*) Uusi esiliinako tämä on?

KAISU

(*Vetää hiljaa esiliinansa pois*)

Ei saa!

PENTTI

(*Leikillä*)

Minkätähden ei saa? Saahan? (*Vetävät hiljakseen esiliinaa*)

KAISU

Eikä saa... Kun minä menen jo naimisiin...

PENTTI

Kenenkä kanssa?

KAISU

Kahilaisen Jukan.

PENTTI

Vai Jukan!... Olisinhan minäkin sinut ottanut, kun olisin tiennyt, jotta sinulla on niin kiire. (*Vetää esiliinaa*)

KAISU

No . . . ei saa! . . . toisen omaa!

PENTTI

No saapi . . . Menenhän minäkin naimisiin . . .
enkä kuitenkaan rupea jo näin aikaiseen jurottamaan.
(*Yrittää syleillä*) On sitä sittenkin vielä aikaa!

KAISU

Ei saa! (*Hyppää irti. Esiliina pääsee irti ja jää
Pentille käteen*) Kun ei anna rauhaa. (*Pakenee pois
tuvasta*)

LUUKAS

(*Palaa Junnuksen kanssa. Katselee*)

Missäs se nyt se Pentti on?

PENTTI

(*Työntää esiliinan taskuunsa*)

Ka tässä! . . . Joko se nyt sitten on asia päätetty
. . . niin jotta se pitää?

LUUKAS

Sano sinä seppä Pekka Malakias Junnus asian
päättös.

JUNNUS

Ka se tämä mestari päätti, jotta tottapahan sitten nähdään . . . jos sinusta ei nimittäin enää tämän perästä mitään kylällä kuulu.

PENTTI

No siitä nyt saa olla mestari varma . . .

JUNNUS

No sittenpä tämä asia selvisikin vähällä vaivalla.
(*Hilkka saapuu*)

PENTTI

Ka tässäpä tämä itse Hilkkakin tulee . . . niin jotta saa kuulla.

LUUKAS

(*Varottaa sormi pystyssä*)

Pentti . . . Kuule sinä Pentti . . . Mestari Luukas tietää itse aikansa!

PENTTI

(*Kaivaa ajatuksissaan sormellaan nenäänsä*)

Ka sepä tulisi sitä myöten jo valmiiksi! . . . jos sanoisi Hilkalle itselleenkin.

LUUKAS

Mestari Koikaleen talossa ei pidetä kiirettä tulipalossakaan, sillä mestari itse on tirppanut ja odot-

tanut omaa vaimoansa kahdeksan vuotta, kolme kuukautta ja neljätoista vuorokautta . . . Hilikka, kohennatulta vellikattilan alle ja pane suolaa vahvasti velliin! (*Hilikka tottelee*)

JUNNUS

(*Pentille*)

Ka mikäpäs tässä on sitte . . . Kyllähän tämän mestarin sana pitää . . . niin jotta voithan sinä jonkun aikaa tirppaa.

PENTTI

Ka voihan tuota.

JUNNUS

Voi . . . (*Tekee lähtöä*) Niin että jos sitten lähdetäänkin. (*Ottaa hiilen piippuunsa*)

PENTTI

Ka mitäpäs tässä enää istumassa tekee. (*Lähtevät*) No . . . mestari . . . Hyvästi sitte vaan!

LUUKAS

Herrän halttuun. (*Kaivaa luudasta otetulla varvulla korvaansa*) Ja nyt Hilikka . . . Hilikka!

HILIKKA

(*Nyreänä*)

Mitä?

LUUKAS

(Viisaasti)

Kun viisaalla neitsyellä on kaksi, tai monta rikasta ylkää, niin hän täyttää lammunsa niiden öljyllä . . . itse-kunkin öljyllä, ja valitsee . . . valitsee vain siksi kuin öljyä ylkien astioissa riittää, ja pitää huoneensa oven visusti lukossa. Ja silloin ei häntä voida tyhmäksi neitsyeksi sanoa.

HILKKA

No enkä valitse Myrkkyä, en yhtään päivää . . . vaikka siinä miten houkutelkaa!

LUUKAS

(Koveten)

Hilkka!

HILKKA

(Suuttuu)

No enkä huoli Myrkystä!

LUUKAS

(Ankarana)

Hilk-ka! (*Hilkka tottelee ja jää kuuliaisena, nyreänä lieden luo seisomaan. Lempeämmin*) Minä sanon sinulle, Hilkka, että sinä et tarvitsekaan vielä kestään huolia . . . Sinä vain valitset ja odotat, mitä sinun vanha ja viisas isäsi sinulle sanoo. (*Hilkka lähtee,*

kuin suuttua tupsahtaen, pois tuvasta) Hilk . . . Hi (*Muuttuen*) Tytöstä on tullut äitiinsä juonikas . . . juonikas ja ankara valitsemaan . . . Mutta Pentillähän on mylly ja Luukas Filemonille ei herra ole suonut liikoja talkkunajauhoja . . . Ainoastaan vatsan ja suun ja su-uuren syömähalun on Herra palvelijallensa Koikaleelle antanut! (*Käy kattilasta lusikalla suolaa koettamassa*) Onkohan siinä vellissä oikea suola. (*Maistaa*) On . . . Kohtuus vallitsee kaikessa sinun talossasi, mestari Luukas Filemon Koikale.

HIRMUN LIISA

(Tulee kuohuksissaan)

No tämänhän nyt vasta peliä on, kun ei enää saa rauhassa tätä myllytietä ihmiset kulkea, kun se Soikkelin Heikin pässi pahennus siinä pukittaa ja päkittää, jotta silmät pitäisi olla edessä ja takana!

LUUKAS

(Arvokkaasti)

Soo . . . Pökkääkö Heikki Soikkelin pässi tätä Hirmun Liisaakin?

HIRMUN LIISA

No minuahan se ruoja pökkääkin . . . ja hyökkää vielä niin kavalasti takaa päin kuin paha heiki vanhurskaan kimppuun . . . en paremmin ajattele . . . Ja kun minä Soikkelille itselleen huusin siitä pellolle,

niin mitä luulet sen tehneen: Haukkumaan hyväkäs rupesi. Mutta silloin minä julmistuin ja uhkasin tulla sinulle, Luukas, sanomaan . . . Ja nyt sinä pidä sille Heikki Soikkelin ruojalle siitä pässistä semmoinen rippisaarna, jotta sen korvat soivat, niin korjaa pässinsä pois tahi opettaa sen ihmisiksi olemaan . . . Ripitäthän, mestari, sen Soikkelin?

LUUKAS

Siis . . . mestarin siis on pidettävä nyt parannussaarna pässille että . . .

HIRMUN LIISA

(Keskeyttäen)

No kukas muu juutas täällä saarnaisi ja pitäisi kylän asioita reilassa, jos et sinä!

LUUKAS

No-oo . . . no . . . no! *(Aikoo sanoa)*

HIRMUN LIISA

No sitten ei mitään. *(Kiirehtii pois)* Hyvästi nyt vain ja nyt anna Soikkelille rippi, joka tuntuu *(Poistuu)*

LUUKAS

(Viisaasti)

Hän . . . hän saarnauttaisi mestari Luukkaalla ilman voita ja vehnästä . . . sitä varten hän pakoön

livahti ... Mutta maltahan! ... Maltahan sinä
Hirmun akka! Pässin pitää saada rauhassa sinulle
opettaa, jotta pappi ei pytyssä leivättä paukuta!

SOHVI

(Saapuu iso korvo selässä. Hymyilee)

Tässä on ukko Sallisen peruja ... Ei sanonut
leski muuta joutavan. *(Pyyhkäsee nenäänsä huivin
kulmalla)*

LUUKAS

Korvo ... Vanha korvoko jäi vain Sallis-ukolta.
(Pyörittelee korvoa tarkastellen) vanha ... vanha mai-
tokorvoko vain ukolta jäi ... Vannekin on tuosta
jo aukeamassa ... ja uurteessa on rako ... Mutta
laudat ovat lujat ... No miläpäsi siinä. Vie korvo
eteiseen ja pane veteen turpoamaan. *(Menee kama-
riin. Sohvi alkaa pyörittää korvoa ovea kohti)*

MYRKKY

(Saapuu, tulee vastaan)

Kah ... Korvoako sinä pyörität?

SOHVI

Ko-orvoa. *(Pysäyttää)* Luukkaalle toin korvon.

MYRKKY

(Kaputtaa korvoa)

Lujalautainen korvo ... Mutta heitä nyt se ja mene asialle. Sano Jaskalle ja muille kylän pojille, jotta Myrkky laittaa vehnäskahvit ja tanssit, jos vain saavat sen tyttömyllärin ratashuoneen kootuksi sen viettelemiä tyttöjä ihan täyteen ja sitten laittavat kylälle sanan ... Mutta sano jotta sinä sovittuna päivänä, kun minä Hirmun kanssa tulen sinne kauppoja päättämään. Sittenpähän Luukas itsekin näkee ... No ... mene nyt.

SOHVI

Onkos se lehmä sitte jo ihan varma?

MYRKKY

No niin kuin sanottu, niin jos onnistuu, niin lehmä ja paras on sinun ... Mutta nyt vaan ei hellitä Myrkky!

SOHVI

(Hyvilläään)

Hyvä isä kuitenkin ... sitäkin Myrkkyä!

MYRKKY

Ka ... no niin! ... Luota vain Myrkyn sanaan ... Vaikka rahan voimalla panee tää poika Luukkaan sinut naimaan.

LUUKAS

(Tulee säkki kädessä)

Menepäs Sohvi . . . *(Käy karistamassa kurkkunsa pankon luona)* Menepäs, Sohvi, sitten kun olet muut työt tehnyt ja käy hakemassa tällä säkillä Pentti mylläritä talkkunajauhoja . . . *(Antaa säkin)* Sano vain, jotta mestari Koikale käski . . . No mitäs nyt kuuluu, Myrkky?

MYRKKY

Eipä sitä hyvää . . . erikoista . . . Tässä vain arvelen ostaa sen tään Pentin myllypaikan . . . Niin vaikka hänen sitten rakennuttaa oman myllyn, kun on ensin sen entisen pois revittänyt.

LUUKAS

Sooo! *(Sohvi puhdistelee korvoa)*

MYRKKY

Niin tulin tässä arvelleeksi . . . Ja mitäpä hän köyhä mies myllyllä tekeekään. *(Koputtaa porot piipustaan pankolle)* Velkoja jo on ennestäänkin suusta ihan sieramiin asti . . . niin jotta joutaapa hän aikaan hävitä mylly.

LUUKAS

Soo-o! . . . Vai on miehen mylly jo niin menossa! . . . Sitä se syntinen elämä tekee!

MYRKKY

Sitä . . .

LUUKAS

Sitä . . . sitä se tekee syntinen elämä . . . Sodomasta ja Gomorra hukkuu ja myllyt miehiltä menevät!

MYRKKY

Mennyt . . . mennyt on kohta mieheltä mylly . . . Pääsevätkin sitten tämänkin kylän työt rauhaan. *(Sohville)* Mitenkäs, Sohvi . . . Kukas se sanoi, jotta eikö se jo sitä Sallisenkin leskeä kitkuta . . . tää Pentti?

SOHVI

Eipä sitä ilkeä semmoista kertoa . . . *(Alkaa lakasta lattiaa)*

MYRKKY

Niin jotta ei sille kunnon isä ja hyvä kristitty tyttöään antaisi . . . Tälle Pentille.

LUUKAS

(Kuin itsekseen)

Ei . . . Ei antaisi isä lastansa hänelle.

MYRKKY

No ei . . .

LUUKAS

(Jyrkästi)

Ei.

MYRKKY

Ei . . . Pentti Akkimukseksihan ne nyt sen jo
ristivätkin . . . sen entisen sukunimen sijasta!

LUUKAS

(Laskee silmälasit nenälleen kuin oudoksuen)

Akkimukseksi?

MYRKKY

Akki . . . Pentti Akkimukseksi haukkuvat . . . ja
mestari Luukkaan antama nimipähän tuo onkin!

LUUKAS

Soo! . . . Siis soo! . . . Vai Pentti Akkimus siis!

MYRKKY

(Lähtöä tehden)

Ka niin . . . Ja sittempä tässä ei taas enää sen
kummempia ole kuin että lähtee sinne kotia latmis-
tamaan ja vahvistaa myllyn kauppakirjat . . . Totta-
pahan on sitten sinullekin aina joku liikenevä jauho-
pussi, kun milloin oma mylly jauhaa. *(Jäähyväisiksi)*
No . . . tottapahan sitten taivaassa tavataan! *(Poistuu)*

LUUKAS

Tavataan! (*Itsekseen, vellikattilaa liedeltä pöydälle hakien*) Tavataan sitä taivaassa kerran . . . Luukas-kin siellä vain veisaa enkelien parissa . . . ja enkelit kuuntelevat silloin ja kyselevät toisiltaan, jotta onko-han tuo se hurskas ja jumalaa pelkääväinen Luukas Filemon Koikale, joka noin korkialla äänellä veisaa, niin jotta muiden ääntä ei kuulukaan. (*Ottaa lusikan seinän raosta ja ryhtyy kattilasta syömään*) Onkin nyt oikea jouluvelli, kun vaan olisi . . . ja onkinhan sitä sitäkin . . . Sohvi! . . . Tuopas sieltä kaapista se puulasku! (*Sohvi riennättää laskun. Luukas nuuhka-see ja ryyppää*) Äh-häh! (*Syö*)

SOHVI

(*Työntää vehnäsen likemmä*)

Arvaatko sinä keneltä se on . . .

LUUKAS

No-oo?

SOHVI

(*Ujosti*)

Ka Sohvilta!

LUUKAS

Ka keneltäkäs se muulta. (*Haukkaa vehnästä*)

SOHVI

(Kainosti)

Ei keneltäkään . . . *(Hymyilee)* Mutta Sohvi se toki muistaa vehnäselläkin . . . *(Luukas ryyppää)* . . . Luukastaan. *(Niiskuttelee mairiasti)*

LUUKAS

Mutta nyt tulee Luukkaan olemuksessa yksi suuri sekasorto . . . Sillä nämä vellit ja viinat ja vehnäset eivät sovi yhteen, ne eivät ennusta hyvää säätä.

SOHVI

(Mairitellen)

Tuohan se Sohvi aina Luukkaalle . . . Onko se kystä vehnästä? *(Istahtaa rinnalle)*

LUUKAS

Vehnänen on aina vehnästä . . . mutta . . . *(Ryyppää)*

SOHVI

(Kaikerrellen)

Niin . . . Sohvin vehnänen se on vehnästä.

LUUKAS

(Muikistaa suutaan, jatkaa)

Mutta Luukkaan valmistusaika on nytkin kahdeksan vuotta ja kolme kuukautta ja neljätoista päivää . . .

Sohvi . . . Pidä sinä muistissa, ja sano koska se aika on täytetty, niin silloin vie Luukas sinut rovastin eteen ja ottaa sinulta valan, että sinä olet kuuliainen niinkuin herralle ja niinkuin Saara. (*Rvyppää. Juopuu. Hilikka menee nopeasti, ynseänä tuvan läpi kamariin*)

SOHVI

(*Lähestyy aivan kiini*)

No olenhan minä niin kuin Saara Abrahaamilleni.

LUUKAS

(*Nousee*)

Ei . . . Nyt näkee Luukas jo enkelien kuorot ja oman vaimovainajaansa taivaan astinlaudalla istumassa (*Menee keskelle tupaa*) . . . istumassa ja sormellaan Luukkaalle linkuttamassa ja hoputtamassa enkeleille, jotta nyt ottakaa harppunne ja pankaa puhdas paita päällenne, sillä mestari Koikale tulee . . . tietä pitkin juuri jahlallisesti astellen ja veisata hojottaen saapuu mest . . . mestari . . .

SOHVI

(*Taputtelee poskelle*)

Luukas . . . Sohvin oma Luukas . . .

LUUKAS

(*Pyörittää sormeaan otsansa edessä, juopuneena*)

Nyt se pyörii jo kuin mylly . . . niin kuin mylly.

SOHVI

Mikä se pyörii?

LUUKAS

Luukkaan päässä pyörii äly... korkea äly ja viisaus pyörii... niin kuin Pentti Akkimuksen mylly. (*Lankeaa maahan ja nukkuu*) Nyt mestari!... mes... mes...

SOHVI

(*Tukee kaatuessa*)

Sohvin oma kulta...

LUUKAS

(*Jatkaa*)

Mestari nukkuu Aab... Aabrahaamin helmaan... Se pyörii... pyörii... Äly pyörii... (*Kuorsaa*) Krohoo!... Kro-hoo!... Kro-hoo!

SOHVI

(*Tuo peitteen ja peittää sillä. Tyynyä pään alle pannen*)

Niin... Nuku pois, Sohvin Luukas.

LUUKAS

(*Unissa*)

Aabrahaamin helmaan. (*Kuorsaa*)

SOHVI

*(Riisuu nukkuvan jaloista kengät, asettaa ne pankolle
kuivamaan, tulee ja taputtelee Luukasta poskelle)*

Niin . . . Sohvin . . . Sohvin oma Luukas. *(Hy-
räilee Kalevalan sävelellä)*

Nuku, nuku nurmilintu,
väsy, väsy västäräkki —

(Pyörittää korvoa ulos ovesta, jatkaen)

Väsyppä, väsyppä västäräkki,
väsy, väsy västäräkki!

*(Pentti kurkistaa ovesta, menee nopeasti tuvan läpi,
kurkistaa kiireellä kamarin ovesta ja pistäytyy sitte Hil-
kan luo kamariin)*

Kolmas näytös.

Myllyn yläkerta. Perällä notkuva lauta penkkinä. Viulu seinällä. Pentti istuu laarin juurella säkin päällä ja soittelee huuliharppua. Ovi oikealla. Vasemmalta vievät raput alas myllyn ratashuoneeseen. Myllyn peräosa korkeampi, ja sinne vievät portaat.

JUNNUS

(Tulee, säkkiä selässään kantaen)

Siinä olisi sitä jauhattamistakin. *(Pyyhkii hihallaan otsastaan hikeä)* Saakelin jykeitä ovatkin nää tämän vuotiset elot . . . Tuossa puolen tynnörin säkissä jo on kantamista. *(Istahtaa säkin päälle)* Kovastiko sitä vain jauhattamista riittää?

PENTTI

Onpa sitä ihan riittämään asti . . . Kun nyt vain se muu asia selviäisi hyvästi, niin johan tässä eläisi akallisenakin ollessaan.

JUNNUS

(Kaivelee piipun periä)

No eikös se jo sen siitään rupea selkenemään . . .
vai yhäkö se vain ennallaan olla jötköttää?

PENTTI

No johan se nyt on kumminkin paremmalle puolelle kallistumassa . . . Ukko Luukas kun makasi humalassa keskellä tuvan lattiaa, niin Hilikka sai olla rauhassa ja silloin satuin minä poikkeamaan tupaan ja sain toki siinä ukon nukkuessa rauhassa puhutella.

JUNNUS

(Panee porot suuhunsa)

Mhyy . . . Ja eikö ukko herännyt?

PENTTI

(Mättää salvosta jauhoja säkkiin)

Ei . . . Mutta ei siitä vielä sen pitemmälle päässyt, kun Hilikka kainosteli . . . Mutta sanoi se toki jo jotta: ei hän tiedä . . . Niin jotta ei se ollut järkiään kielto.

JUNNUS

Ka niinhän ne kaikki tytöt sen myöntymisensä alottavat . . . Sillä tavallahan se tääkin minun nykyinen akka sanoi sen suostumisensa.

PENTTI

Niinhän ne minullekin muutkin tytöt aina ensin sanoivat . . . jotta eivät tiedä . . . (*Puistelee säkkiä*)
Ja nyt minä pyysinkin Sohvin tulemaan ja yritän sen kautta suostuttaa ukkoa.

JUNNUS

Ka ainahan se akkakin tarvitaan näin naimasiassa.

PENTTI

Ta-arvitaan . . . Mutta tuleppas niin otat sieltä ne myllyraudat pajassa korjataksesi . . . Vasarakin on jo niin tylsä, jotta ei ole enää millä kiveä teräväksi hakata. (*Poistuvat*)

JASKA

(*Saapuu Akun kanssa, molemilla jyväpussit kannettavina*)

Missäs se Pentti Akkimus nyt itse on, kun ei näy.

AKU

Jos lie alakerrassa. (*Maistaa salvosta jauhoja*)

JASKA

Ei se siellä ole . . . Siellä on sillä tyttöjä nyt vähä tulisesti!

AKU

Jokos te pöngititte oven?

JASKA

Jo . . . Salvan takana istuvat tään kylän tytöt. Nyt sen kun kylälle sana, niin silloin on Myrkyltä kahvi- ja muutkin kekkerit pojille ja rapsut Akkimuksen niskaan. (*Riuskauttaa jalkaansa korkealle*) Tiedätkö sinä Aku, kun me toissayönä tappelimme Leppälahden poikien kanssa Jäppisen Katrista, niin siinä vuoti vain yksi veri.

AKU

(*Kenkänsä korkoa tarkastaen*)

Kukas voitti?

JASKA

(*Kerskuen*)

Ei oikeastaan vielä kukaan . . . Kaikki saivat selkäänsä niin jotta seipäät ryskivät. Ja ensi pyhänä annetaan tälle Pentti Akkimukselle, jos vain tavataan missä yöjalassa.

AKU

Eipä se hyväkäs tule semmoiseen paikkaan. (*Hoi-laa rehennellen, huonosti*)

Tai, tai, tai, tai Taipalen ämmä!

Katkasi vasikalta vaivaisen hännän.

JASKA

(*Kädet housun taskuissa teikaroiden ja hieman kellistellen*)

Mutta on sille tehty toinenkin jutku: Esa löysi sen tytöiltä saamat tupakkakukkarot ratashuoneen

komerosta ja peräseinään riviin naulasi vehkeet Esa.
Ja ei Akkimus tiedä mitään asiasta.

AKU

Se tulee . . . Mennään pois. (*Poistuvat kaulatus-
ten, hoilaa*)

Martin Vappu hyvä tyttö . . .

JASKA

(*Jatkaa hoilausta ovela mennessään*)

vaan en häntä huoli ma . . .

PENTTI

(*Palaa*)

Siihen on taas tuotu jauhatusta. (*Ryhtyy seulo-
maan*) Malisen Pekka kun toi tuulettamatta ja sel-
vittämättä nuo ryyniotrat . . . Vaikka heistä seulo-
malla erottaa nuo enimmäkseen vihneet pois. (*Seuloo
laulaen*)

Kaunihisti se mylly pyöri,
itse mylläri seuloo,
mutta kotona kammarissa
oma kultani neuloo.

(*Hilkka on tullut takaapäin, pysähtyy, ujostelee*)

Voi kun koskee mun sydämeeni,
kun on kaukana kulta,
Sammuttaa ei ole voimaa
mulla lempeni tulta.

(*Hilkka pistää takaapäin tupakkakukkaron seulaan*)

Hi . . . Hilkka! . . . Myllyäkö sinä tulet katsomaan?

HILKKA

(*Ujona*)

Myllyä . . . Ota siitä seulasta se!

PENTTI

(*Tarkastelee kukkaroa, on iloinen*)

Kylläpä tämä on korea . . . Tässähän on . . . yksi . . . kaksi . . . kuusi . . . yhdeksän . . . kaksitoista eriväristä tilkkua . . . Ei noin kaunisväristä kukkaroa ole vielä saanut kukaan poika . . . Tule nyt, istutaan vaikka tähän ison jyväsäkin päälle ja katsotaan tätä myllyä . . . No istuhan tähän.

HILKKA

No. (*Istahtaa Pentin rinnalle*)

PENTTI

Niin . . . Katsohan nyt tätä myllyä . . . Eikö tää ole hyvä mylly?

HILKKA

On.

PENTTI

O-on tämä . . . Tuolla alaalla on vielä ratashuone, mutta tämä yläpuoli se on myllyssä tärkeämpi, sillä tämä se jauhaa . . . Vai mitä sinä arvelet, Hilikka?

HILKKA

En mitään. (*Nyppii esiliinaansa*)

PENTTI

En minäkään . . . Entäs joko sinä nyt tiedät sen asian . . . josta silloin sanoit jotta et tiedä?

HILKKA

(*Ujostellen*)

Niin minkä?

PENTTI

Ka tään meidän naimisiin menon . . . Niin jotta joko se nyt päätetään kauppa?

HILKKA

(*Kuiskaa, nostaen esiliinan suunsa eteen*)

En minä tiedä.

PENTTI

No . . . Sittenhän se onkin selvä . . . (*Lähenee*)
Kun sinulla ei kerran ole mitään sitä vastaan (*Kietäisee kätensä vyötäisille*) . . . Ota nyt pois tämä esiliina tästä tään suun edestä, jotta . . . (*Vetää esiliinan suun edestä pois. Suutelee. Hilikka pyyhkii esiliinalla suunsa*)
Vaikka malttaisin minä toki olla sinua suutelematta-kin vaikka miten pitkään . . . Niin kovasti minä sinua rakastan.

HILKKA

(Varovasti)

Mutta jospa sinä rakastat muitakin.

PENTTI

(Topakkana)

O-hoh! . . . Kuka sitä nyt monta rakastaisi yhtä aikaa! . . . tahi yleensä ketään, kun on kerran oma hellu niin kuin nyt sinä minulla . . . Eikö suudella vielä?

HILKKA

Välttääpä se jo . . .

PENTTI

Ka onpa tätä tavaraa . . . Mitä tästä säästää.
(Suutelee)

HILKKA

(Vastustellen)

Jos kuka vielä sattuu tulemaan!

PENTTI

No nytpä tää elämä alkaakin sitten jo vakiintua, kun nyt on tämä pääasia selvä . . .

JUNNUS

(Ovelta)

Sanoi se Sohvi joutuvansa nyt . . . Se on jo tulossa. *(Poistuu)*

HILKKA
(Hätäytyen)

Sohviko . . . Nyt jos se näkee . . . Mistä minä menen!

PENTTI

Ka mene! . . . (*Jouduttaa*) Käänny siitä sen halkopinon taitse ja sitten siitä aitoviertä myöten, niin se ei satu. (*Yksin*) No nythän tämä elämä jo alkaa luistaa kuin tuo puhtaan viljan seulominen . . . Kun vain ukon lupa saadaan, niin kaikki on voita ja vehnäistä . . . Ka! . . . Sohviko se on? . . . Mitä sitä kuuluu? (*Sohvi nyppii nenäänsä epäluuloisena ja rykii*) Niin jotta kuuluuko sitä Sohville oikein mitä parempaakin?

SOHVI

Ka mitäpäs sitä kuuluisi . . . Luukas käski kysyä, jos hän saisi tähän säkkiin huttujauhoja.

PENTTI

No tokihan niitä saa! . . . Kun sitä muuta olisikin niin paljon antaa kuin huttujauhoja, niin ei sitä köyhyyttä maailmassa enää olisikaan . . . Tästä saat valmiin pussillisen ihan parasta ruishuttujauhoa . . . Tulehan nosta tätä säkkiä peräpuolesta apuna tuonne ylös. (*Kantavat säkkiä*) Ja saisithan sitä sinäkin tästä muutaman tynnörin näitä liikoja eloja, jos vain olisit

viisas ja pitäisit vähän minunkin puolta sen ukko Luukkaan edessä . . . etkä yksin omaan sitä Myrkkyä avittaisi . . . No olkoon siinä säkki . . . Vai mitä sinä arvelet Sohvi?

SOHVI

(Istahtaa säkille. Yskii)

Tuo yskäkin kun vaivaa! . . . vaikka on keskikesä.

PENTTI

(Istahtaa viereen)

Eikö niin, Sohvi?

SOHVI

Mitä?

PENTTI

Jotta rupeat avittamaan minua siinä Hilkan asiassa, niin saat palkaksi ruista.

SOHVI

Enpä minä häntä vielä tiedä . . . enkä osaa sanoa.

PENTTI

(Tarttuu varovasti esiliinaan)

No minkätähden sitä nyt ei tiedä, Sohvi. *(Vetää hiljaa esiliinasta)* Tietäähän? *(Leikkiä puhuen)* Sohvista saisikin niin mukavan emännän, kun kellä olisi talo.

SOHVI

Elä revi esiliinaa! (*Vetää takaisin*)

PENTTI

No mitä se nyt Sohvi leikittetee joutavia (*Vetävät leikillä*) Rupea vain pois minua auttelemaan, niin minä annan ruista minkä vain ilkeät ottaa . . . No, Sohvi.

SOHVI

No . . . esiliina repeytyy . . .

PENTTI

(*Leikillä*)

Eikä repeenny . . . Eihän?

SOHVI

(*Nousee*)

No . . . Jos otria annat kanssa tynnörin, niin . . .

PENTTI

(*Ihastuen*)

No vaikka kaurojakin toki saat . . . En minä turhilla tingi . . . Kunhan vain saat ukon suostumapäälle.

SOHVI

No . . . Kunhan minä nyt ajattelen . . . niin vaikka tuota nyt auttaisikin . . . Missä se on se huttujauhosäkki?

PENTTI

Tässä . . . Minä nostan valmiiksi selkään . . . No . . . Mene siitä pihan kautta, niin ei ole aita nous-tavana. (*Sohvi poistuu säkki selässä. Pentti yksinään*) Saa nähdä minkä käänteeseen asiaa nyt saa, kun on akka asialla. (*Hankaa oikealla jalallaan vasenta säärtään*) Säärtäkin kutkuttaa . . . Merkinneeköhän mitä hyvää. (*Junnus tulee*) No mitäs sinulle nyt?

JUNNUS

Eipä tässä entistä enempää . . . Soikkelin pässi vaivattu kun äkkiarvaamatta päkätä muksautti, niin ihanpa oli ottaa noihin istumalihaksiin. (*Maistaa jauhoja*) Hyviä jauhoja . . . No mitäs se Sohvi?

PENTTI

Ka mitäs se! . . . Paljasta hyvää. Sanoi mietti-vänsä asiaa.

JUNNUS

No sittenpä se olisikin alulla, kun ei olisi ruven-nut pelaamaan tää myllypaikan omistaja . . . Simpson Hirmu.

PENTTI

Hirmuko?

JUNNUS

Niin . . . Vaikka eikö tuossa oikeastaan lie itse Myrkky takana vänkäämässä.

PENTTI

Niin jotta mitä?

JUNNUS

(Ottaa mällin poskestaan)

Ka sitä vain, jotta se aikoo myöä tämän jokirannan Myrkylle ja Myrkky on uhannut revittyttää tään myllyn. *(Viskaa mällin ulos)* Ne kyläläiset tässä juuri tiesivät jututa.

PENTTI

Elä nyt, paholainen! . . . Vaikka johan minä siitä kuulin ja arvasin. *(Raapii niskaansa)*

JUNNUS

Se olisi sinulle koko rapsu, se myllyn repiminen.

PENTTI

No mutta onpa minulla siinä toki jo puntti varustettuna, jotta jos tiukka tulee, niin antaa vain huhkia!

JUNNUS

(Istahtaa ja ojentautuu, että saisi piipun taskustaan)

Mhyy . . . Vai on sinulla toki sitä vastaan puntti.

PENTTI

On . . . Ensiksi se Hirmu, jonka tämä ranta on, on onneksi toki akkansa hame-vallan alla, niin jotta minä voin sen eukon kanssa puhua. (*Lakasee myllyä*)
Ja siksi toisekseen on sillä Pekka Sallisen leskellä rahoja sen verran, jotta voi siltä viime tingassa pyytää lainaksi . . . Se leski tuleekin tänne kohta jauha-
tustaan tuomaan, niin sitten ottaa asian puheeksi.

JUNNUS

Mhyy! . . . Vai on sillä entisen Sallisen akalla rahoja. (*Otaa tulitikun*)

PENTTI

O-on . . . Ja vaikka nyt menisit varalta sanomaan sille Hirmun eukolle, jotta kävisi täällä myllyssä . . . Sano jotta täällä on asiaa.

JUNNUS

(*Sytyttää piippunsa*)

Ka pistääntyy häntä akan puheilla käväsemässä. (*Lähtee*)

PENTTI

(*Yksin*)

Pahan hengen Myrkystä minkä riesan heitti . . . vanhasta puolivaivaisesta ukosta! . . . (*Kohentaa housujaan kauluksesta nostaen*) Mutta tulipa vaikka mikä,

niin Hilkasta minä en luovu, kun olen kerran rakastunut . . . Menkööt vaikka kaikki myllyt ja jokirannat, niin kyllä minä sittenkin akkani elätän. (*Laila saapuu takaa, lyö huivilla*) Ka . . . Laila!

LAILA

Onko se jo valmis . . . se meidän otraryynipussi.

PENTTI

Oo-on . . . Sitäkö sinä tulit hakemaan?

LAILA

(*Hämmentelee jauhosalvoa jauholapiolla*)

Sitä . . . Miten valkeita jauhoja.

PENTTI

(*Menee viereen oikealle puolen seisomaan. Alkaa vehkeilynsä*)

Oo-on ne hyviä jauhoja . . . Maistappas miten ovat makeitakin suoraan kiven välistä tulleina. (*Tarjoo kädestä jauhoja. Laila lipasee niitä kielellään ja pureksii*) Eikö ole hyviä?

LAILA

O-on . . . Kenenkä ne ovat?

PENTTI

Ka Samulisen Pekan. (*Hiivittää kättään vyötäisille. Puhuu yhä leikkisämmin, vehkeillen*) Hyviä ja valkeita jauhojahan ne ovat . . . Vai mitä, Laila?

LAILA

(Uhkaa leikillä jauholapiolla)

No! . . . Tuosta minä annan!

PENTTI

(Likistää lujemmin)

Ka sepä on jauhoäyskäri. *(Leikillä)* Onko teillä, Laila, jauhoäyskäri? . . . Laila! *(Laila hankailee kuin ajatuksissaan lapiolla salvon kulmaa)* Kuulehan, Laila . . . kun minä sanon.

LAILA

Etpä sinä rakasta kuitenkaan . . .

PENTTI

Minäkö! . . . No kukas se sitten rakastaa, jos en minä! . . .

LAILA

(Hyräilee kuin itseksseen, ajatuksissaan)

Enkä minä rakasta uskotonta,
jolla on helluja monta.

(Pentti yhtyy)

En toki voi olla lempimättä.
Voi mua onnetonta.

ÄÄNI ULKONA

Prtuu! . . . Mihinkä sinä ajat?

TOINEN ÄÄNI

Ka tähän myllyyn!

LAILA

(Hätäillen)

Voi . . . Kuka se on. *(Katselee pakotietä)* Jos se näkee kun tulee!

PENTTI

Myllyyn piru tulee. *(Kiirehtien)* Mene vaikka tästä alas ratashuoneesen ja sieltä alaoven kautta ulos . . . Tästä . . . Siitä portaita myöten . . . Ja sitten avonaisesta ovesta ulos. *(Sulkee luukun)*

MIES

Joko ne kauran survonnaiset ovat hienot?

PENTTI

Jo . . . Ne ovat siellä survinhuoneessa . . . Menään sieltä ottamaan. *(Menevät)*

MYRKKY

(Saapuu Hirmun kanssa)

No niin kuin sanon, niin tuhat markkaa lyön pöytään paikalla tästä koskirannasta ja hyvät viinaharjakkaiset juotan kaupan päälle . . . Se on iso raha kuule, Hirmu.

HIRMU

(Kehuskelevan eleillä)

Mutta iso on koskikin . . . Siinä koskessa sitä tuota vettä menee vähä toinenkin tippa vuoden pitkään. Kevättulvillakin kun menee paholaisen hyväkästä, niin se vain silmissä vilisee; niin jotta on yksi veden vilinä.

MYRKKY

No kymmenen markkaa lisää . . . oli menneeksi, kun sinä niin tingit! . . . Ja nyt lyö kättä. *(Äänettömyys. Ärsyttääkseen)* Vai pelkäätkö sinä tässä yhdessä kosken kaupassa akkaasi? . . . Kun et uskalla päättää.

HIRMU

Akkaako? . . . Hirmun talossa ei pelätä akkaa, sillä siinä talossa *(innostuu)* siinä talossa, kuule Myrkky, on tällä miehellä semmoinen valta jotta siinä eivät akan sormen kynnetkään uskalla kasvaa miehen luvatta . . . eikä akka uskalla vanhetakaan, ennen kun pyytää mieheltään luvan.

MYRKKY

No mitäpäsi siinä sitten muuta kun että lyödään nyt akkavalta nurin. *(Tarttuu käteen)* Lyödään kättä noin jotta rojahtaa! . . . *(Lyö kättä)* No joko tuo nyt ottaa ja pitää.

HIRMU

No jos vain hinnoilla sovitaan, niin akka ei ole esteenä tään pojan tiellä . . . (*Rehennellen*) Niin Myrkky . . . Jos sitä vain hinnalla sovitaan, niin lähdetään vain sen miestä väkevämmän kanssa puoliamme pitämään ja siinäpähän sitten kauppojakin hieroo.

MYRKKY

(*Lähtee*)

No . . . täss' on poika vaikka mihin peliin!

PENTTI

No nyt on nekin jauhot annettu . . . (*Tarkastaa laaria*) Vieläköhän siellä on miten paljon jälellä. (*Asettelee laskinta*) Joutaapa heitä valua vähä huntturimmalta, niin loppuvat välemmin ja pääsevät toisten elot vuoroonsa. (*Sirkka tulee pussi selässä*) No siinähän se Sirkkakin on! . . . Myllytystäkö sinä tuot?

SIRKKA

(*Heittää pussin maahan*)

Mylly . . . (*Iloisesti, vehkeillen*) Mutta ne pitää joutua vielä niin jotta minä saan samalla tiellä viedä ne kotiin.

PENTTI

(*Puuttuu leikkiin*)

Niinkö ne nyt pitää sukkelaan . . . (*Puistelee housun lahetta*) Onko se nyt hutturyynistä niin kiire!

SIRKKA

(Ilakoiden)

No on se . . . Ja ne pitääkin tulla hyviä ne ryy-
nit, niin jotta niitä voi syödä. (Ottaa erään nuoran)

PENTTI

(Alkaen yhä leikkisämmin puhua)

No pitääkö ne nyt tulla niin hyviä, jotta ei niistä
keitetty huttukaan pohjaan pala? (Lähestyy)

SIRKKA

No pitää kyllä! . . .

PENTTI

(Jatkaa leikkiä)

Pitää kyllä! . . . Mikäs se se on? . . . Se joka
on Sirkan kädessä.

SIRKKA

Nuora . . . (Muikistaa leikillä) Ikään kuin ei nyt
näkisi!

PENTTI

Nuoraa. (Tarttuu nuoraan) Onko tää nyt mikä nuora
. . . Paljas köysihän tämä on. (Vetää hiljaa)

SIRKKA

Eipäs . . . Nuorapas on (Vetää peräytyen)

PENTTI

(Seuraa mukana)

Köysipäs on. *(Vetää)*

SIRKKA

Ei saa vetää.

PENTTI

Tätäkö nuoraa? *(Vetää)*

SIRKKA

Tätä kyllä . . . *(Vetävät kovasti)* Ei saa vetää nuoraa . . . ei saa . . . ei saa . . . ei saa. *(Nauraa)*

PENTTI

(Matkien)

Ei saa . . . ei saa . . . ei saa. *(Kietasee äkkiä hellittäen nuoran Sirkan ympäri)* Vai ei saa. *(Kietoo itsensä yhteen köyteen)* Vai ei sitä saa! . . . Vai! . . .

SIRKKA

(Näön vuoksi)

No ei . . . tahi minä huudan . . . Minä huudan. *(Nauraa)*

PENTTI

(Matkii)

Hi-hi-hi-hi-hi-hi!

JUNNUS

(Tulee piippu hampaissa)

Nuoraako te leikitte?

SIRKKA

(Säikähtää)

Voi! . . . Junnus! *(Koettaa selviytyä nuorasta)* Päästä pois! . . . Päästä sukkelaan . . . tahi . . . voi.

PENTTI

(Selvitellen)

No . . . Ka . . . *(Junnukselle)* Nuoraa . . . *(Sirkalle)* Ka . . . Eipä tässä mitä . . . Junnuspa tämä vain oli. *(Selviytyvät)* No nyt.

SIRKKA

(Uhkaa ikään kuin suuttuneena lyödä)

Mokomakin! . . . Kun nuorittaa!

PENTTI

Ka! *(Raapasee ohimoon)*

SIRKKA

(Suuttuvinaan ollen)

Hyi! . . .

JUNNUS

Se Hirmun eukko tulee . . . *(Ottaa lapion)* Tulin tuota lapiota hakemaan. *(Poistuu)*

SIRKKA

(Etsii hätäillen piilopaikkaa)

Minne minä menen . . . *(Hätäytyy)* Mitäs sinä nuoriti!

PENTTI

Sirkka . . . Sirkk . . .

SIRKKA

(Lyö huivilla, jatkaa)

Ja etkä aikanaan päästänyt.

PENTTI

Sirk . . .

SIRKKA

Suutun kyllä.

PENTTI

(Kiireellä touhuten)

Mene . . . mene . . . tästä tänne ratashuoneeseen . . . ja sieltä sitten ala-oven kautta pihalle ja sitten tulet takaisin kuin ei mitään olisi. *(Yksin)* No kaikenlaista kiirettä sitä pitää tässä myllytyössä sattua.

HIRMUN LIISA

(Saapuu, pyyhkii kengänpohjiaan lattiaan)

Tämäkö se nyt on se sinun myllysi?

PENTTI

Ka tämän se.

HIRMUN LIISA

No en minä pahempaa vielä ole nähnyt! Kun seipään kanssa näet sai hosua, jotta sai sen Soikke-lin pässijurikan pois takapuoltaan vahtimasta ... Ei tiennyt milloin se olisi muksauttanut ... (*Silmäilee*) Onhan tämä hyvä mylly!

PENTTI

Onhan tämä ... Kyllä tämä rannanomistajallekin rantavuokrat maksaa ... Ja olisihan täällä perem-mällä tätä lautaakin niinkuin penkkinä painaa.

HIRMUN LIISA

(*Menee istumaan*)

No onhan sitä tästä myllystä kylällä sitä puhetta jauhettu. Sitä nyt on jauhettu jauhamasta päästyäkin ja ei siinä vaan jauhaminen ole sittenkään kesken loppunut. (*Istuissaan lautaa notkutellen*) Onpa tässä retkuva penkki.

PENTTI

(*Istahtaa viereen*)

Onhan tämä ... jotta saa näin vaikka kiikkuakin ... jos niiksi sattuu. (*Kiikuttaa*)

HIRMUN LIISA

(Kiikunnan tahdissa lekkuessaan, kädet ikäänkuin koholla)

Sepä . . . sepä . . . sepä!

PENTTI

Kiikuttaahan tämä . . . Ja varmemmassa tallessahan ne olisivat teidänkin isännän rahat, jos olisivat tässä maassa kiini, kuin jos möisi maan Myrkylle . . . Irtonaiset rahat tahtovat aina olla kärkkäämmät menemään.

HIRMUN LIISA

(Oudostuu)

Myöpikö? . . . Täänkö maan?

PENTTI

Ka niin . . . Eikö se ole vielä lupaakaan emännältään kysynyt?

HIRMUN LIISA

(Lyö reiteensä)

Tuo ukon paholainen, kun rupeaa omin neninsä seläntakana jo juonittelemaan! . . . Vaikka minä olen hänelle sanonut, jotta: sinä Hirmu et saa ilman minun lupaani yrittää tulla autuaaksikaan! . . .

PENTTI

Semmoisiahan ne naimisissa olevat miehet ovat . . . vehnäsiä! . . . Niin kuin nyt tämäkin Simpson!

HIRMUN LIISA

(Nousee)

Mutta siitä pitää tulla tenä. Siitä kaupasta ei tule mitään ennen kun kirjat ja rotokollit ovat käyneet minun käsieni läpi ja joka paikassa on minun puumerkkini. *(Puistattaa hamettaan)* Hamekin kun jauhottuu tuommoisessa jauhontomussa!

PENTTI

(Kumartuu hametta puistelevaan)

Ka joudanpa minä tässä puistelevaan. *(Puistelee edestä)* Niin jotta paras se olisikin, jos emäntä nostaisi siinä asiassa tenän, kun on kerran emännälle valta uskottu, niin olisivathan nekin rahat kuin pankissa. *(Puistelee takaa)* Ja jos niikseen tulisi, niin voisihan tästä ajan kanssa maksaa isännälle täänkin vesioikeusvuokran, kun tässä tulot lisääntyvät ja pääsee oikein jaloilleen ... Onkohan se alushamekin jauhossa!

HIRMUN LIISA

(Silmät suurina)

Mitä? *(Tukistaa leikillä)*

PENTTI

Ka ... muutenhan minä vain kysyin. *(Vetelee hametta helmasta alas, oikoen sitä muka)* Tää mylly kun

on niin tuhoton pöllyyttämään, jotta se tupruttaa kaikki alushameetkin täyteen!

HIRMUN LIISA

(Syyhyttää kupeitaan, jatkaen omaa puhettansa)

Jos vielä Hirmu saisi tietää semmoiset puheet . . .
Joka on akastaan niin äkäinen kuin mörkö.

PENTTI

No senpä vuoksi sitä emännän sopisi vuorostaan pitää häntä tiukalla nyt tässä kosken myöntiasiassa, eikä antaa joutua Myrkyn petkutettavaksi. Ja kyllä-hän minä sitten aina emäntää muistaisin näissäkin myllytysasioissa, jos estäisi sen Myrkyn metkut.

HIRMUN LIISA

Paljonkos se Myrkkyy antaisi?

PENTTI

Ka ei kun tuhat markkaa . . .

HIRMUN LIISA

(Hinnan suuruudesta oudostuen)

Antaisiko se tuhat markkaa? Tästäkö paljaasta rannasta?

PENTTI

Mutta voinhan minäkin ottaa lisämaksua niskaani, niin jotta lyö yhteen . . . ja vielä hyvässä lykyssä menee Myrkystä ylikin.

HIRMUN LIISA

(Itsekseen)

Ihan tässä on koko pää ihan sekaisin. *(Pentille)*
Minäpä juosta pinkasen sen ukon etsimässä kynsiini
ja otan sitä niskakarvoista kiini, koko mokomaa
Simpsonia, ja sitten laitan sitä myöten sanan miten
on asia reilattu. *(Ovessa)* Jauhattaa sipaise nyt sillä
aikaa ne ryynin paholaiset. *(Menee nopeasti. Junnus
tulee ovessa vastaan, tuoden lapion takaisin)*

JUNNUS

No? ... Mitens se veteli?

PENTTI

Ka ei mitään ... Se jäi vielä vähä avonaiseksi,
mutta en minä nyt vielä tähän ensi hätään kuole.
Onhan se vielä toki Sallisen leski järeillä.

JUNNUS

Ka onhan se. *(Poistuu. Hilikka tulee ovessa vastaan)* Ka tässähän tää on Hilkkakin.

PENTTI

Hi-ilkka *(Katsoo pitkään, seisoo vastatusten hymyillen, Hilikka ujostelee, Pentti raapii korvallistaan)* Saakin
tässä yksinään istua töröttää pitkät päivät. No on tää
toki ilo, jotta tulit. *(Hilikka nostaa kainostellessa röijyn-*

helmaa, ikään kuin suutaan pyyhkiäkseen) Istutaan vaikka tähän rappusille.

HILKKA

Ka istutaan. (*Istuvat*)

PENTTI

Rakastatko sinä Hilikka minua?

HILKKA

Ka rakastan.

PENTTI

No niin se pitääkin . . . niin on toki joku, joka minua rakastaa ja muistissaan pitää . . . Vai mitä, Hilikka?

HILKKA

Ka ei mitään.

PENTTI

No otappas täältä nutun taskusta sitten . . . No ota, ota . . . Sinua vartenhan ne ovat kuitenkin.

HILKKA

(*Ottaa taskusta rinkiä*)

Suur kiitosta! (*Haukkaa rinkiä*)

PENTTI

(Ottaa toisesta taskustaan)

No syödäänpäs nyt sitten tässä yhdessä tätä rinkeliä. *(Purasee)*

HILKKA

No syödään. *(Syövät)*

PENTTI

Eikö tämä ole hyvää rinkeliä?

HILKKA

On.

PENTTI

Onhan tämä . . . Ota vain kaikki mitä siellä taskussa on . . . No . . . Ota ota!

HILKKA

(Ottaa)

No!

PENTTI

No . . . Ota vain kaikki!

HILKKA

Jopa tää välttäisi.

PENTTI

Ota, ota vain . . . No!

HILKKA

No. (*Vetää taskusta esiliinan*) Esiliina!

PENTTI

(*Hämmästyy*)

Katsoppas todellakin . . . kun löysit. (*Itsekseen*)
No nyt tuli perhana.

HILKKA

Onko tämä Kaisun?

PENTTI

(*Topakasti*)

Kaisunko? O-hoh . . . Sinua vasten ostin . . . niin
annoin itsesi ottaa . . . Mitä minä nyt Kaisun esiliinoista pitäisin . . . Eikö tämä ole hyvä esiliina? . . . vaikka siitä on tuo nauha katkennut . . . uusihan se silti on. (*Syleilee vyötäisiltä*) No, Hilikka!

HILKKA

(*Ujosti*)

Mutta jospa sinä rakastat muita!

PENTTI

No . . . hyvänen aika! Ketä muita minä nyt voi-sinkaan rakastaa! . . . Eihän nyt toki niin tuhmaa tyttöä olisikaan, joka minusta huolisi. Uskotko nyt?

HILKKA

Niin . . . jos et rakasta muita, niin sitten uskon.

PENTTI

No en rakasta. Se on varma.

LUUKAS

(Ulkona myllyn takana)

Vai tässä se sitte on se mylly.

HILKKA

(Juoksee pois)

Voi . . . Isä . . . Jos kysyy niin elä sano, jotta minä olin täällä.

PENTTI

En . . . en . . . Kuule . . . kuule . . . Tuo esiliina. *(Työntää esiliinamytyyn Hilkalle)* Ja tule sitten! *(Yksinään puuhaillen työssään)* No nyt se tulee itse pää-ukko, ja Kaisun esiliinan pahennus kun oli sotkea jo koko asian ja älyn! . . . Mikä hänet uneuttikin taskuun! *(Vetää jyväsäkkiä takaperin kulkien)* Mutta eipähän niistä tytön hylyistä näy vaan malttavan pitää kyn-

siään erossa . . . nyt jo kun ei ole vielä häitäkään pidetty. (*Luukas saapuu, pysähtyy ovensuuhun juhlallisesti nuuskaamaan*) Ka . . . Mestarihan se toki tuli!

LUUKAS

(*Silmäilee myllyä*)

On tämä iso ja korkia mylly . . . iso ja korkia mylly.

PENTTI

Onhan tämä . . . Ja hyvää ryyniäkin jauhaa . . . Tässäkin kun on pussissa tätä ryyniä, niin se on kuin olisi joka ryyni erikseen sorvattu.

LUUKAS

(*Työntää ryyniä täysin kourin taskuihinsa*)

Hyvää . . . hyvää ryyniä jauhaa mylly . . . Mylly jauhaa ja me ihmiset syömme, mutta viljan kasvu tulee korkeudesta.

PENTTI

Ka sieltä . . . ei suinkaan se muualta.

LUUKAS

(*Lyö olalle merkitsevästi*)

Noo . . . ja . . . Onkos sinulla muuta?

PENTTI

On toki . . . mestarin varalta. (*Hakee viinalaskun*)
Ihan on erityisesti mestaria varten keitetty ruunun
omassa viinarännissä. (*Antaa laskun*) Ja moneen ker-
taan puhdistettua on.

LUUKAS

(*Nuuhkasee ja ryypää sekä pyyhkii suunsa nutun
hihalla*)

Ja sitten?

PENTTI

No sittenpä siinä ei ole muuta, kun jotta mestari
vaan pysyy siinä entisessä sanassaan, niin pitää räväy-
tetään ne häät.

LUUKAS

(*Nuuskaa näppiään*)

Mestari Luukas on kyllä sanassa pysyvä ja sanaan
kiintynyt mies, mutta sinun myllysi horjuu . . .

PENTTI

(*Topakasti*)

O-hoh!

LUUKAS

(*Juhlallisemmin*)

Mylly horjuu, sillä kun Myrkky hieroo kauppaa
Hirmun kanssa, niin silloin horjuu mylly.

PENTTI

(*Topakasti*),

Mutta entäs Hirmun emäntä! Ja siksi toisekseen jos tiukka tulee, on se minullakin vielä lujempikin puntti . . . Niin jotta myllyn pitää pysyä!

LUUKAS

(*Päättävästi*)

No . . . No . . . Niinkuin sanottu, on Luukas Koikale sanan mies: Jos siis mylly horjuu, niin on (*nuuskaa*) silloin on miehen aviollisuus lykätty herran käteen, eikä hän saa enää kurottaa katsettaankaan mestari Koikaleen ainoaan tyttäreeseen . . . Ja mikä on puhuttu, se pitää. (*Lähtee nopeaan nuuskaillen*)

PENTTI

(*Yksin*)

No jokohan tuosta Myrkystä lykkäsi semmoisen vastuksen, että ei enää selviä. (*Kaivaa sormellaan korvaansa*) Ja mikä lempo siinä on, jotta noita toisia tyttöjä saadessa ei ole ollut mitään vastuksia, mutta tästä Hilkastasta, jota rakastan, on . . . (*Pyyhkii sormensa housuihinsa*) Mutta tottapa se silloin onkin se oikea . . . kun se jo ottaessa niin tiukalla pitää. (*Katsoo oveen*) Ka sieltäpä se toki Sallisen leski jo tulee säkkineen. (*Järjestelee myllyä*) Mutta vähättelen minä kaikesta muusta, jos en vaan Hilkkaa saa.

SALLISEN MAIJA

(Tulee iso säkki hartioilla. Viskaa säkin maahan ja ähkii)

Ihan oli näet tuo . . . tuo . . . tuo selkä katketa tuon säkin alla . . .

PENTTI

Selkäkö katketa? . . . Mutta kylläpä onkin iso säkki . . . Tynnörin säkki ihan! . . . Olisihan täällä perempänä puutakin, jotta istua.

MAIJA

(Lähtee kohoamaan huohottaen)

On . . . on sitä kantamista, kun ei ole miestä . . . miestä talossa . . . Ihan näet tuohon sydänalaan otti! *(Istahtaa painellen sydänalaansa)* Meneeköhän tuo enää ohikaan . . . tää rinnan ahdistus.

PENTTI

(Istahtaa viuluinensa viereen)

Meneehän se toki näin nuorella leskellä kuin Maija, yksi rinnan ahdistus . . . *(Soittelee)* Vaikka kyllähän siinä semmoisessa talossa menisi sekin isäntä, jos olisi . . . kun kerran emäntäkin on. *(Lähenee soittaen hiljaa)*

MAIJA
(*Ujostuu*)

Ja tuotakin polvea näet syyhyttää!

PENTTI
(*Toistaen*)

Menisi siinä isäntä emännän lisänä; niin sitten olisi kokonainen pere.

MAIJA

Mhyh!... (*Hartaasti*) Kukapas se enää tästä vanhasta huolisi!... Kun niitä on nuoriakin.

PENTTI

Onhan sitä aina huolijaa... Ja eikös siltä Sallisvainaajalta jäänyt puhtaita rahojakin! (*Soittaa hiljaa*)

MAIJA
(*Hurskaammin, tunteellisena*)

Jäihän niitä Pekka vainaalta... Kunpa vain olisi hänen sielulleen sitten armollinen.

PENTTI

Ka minkäs tähden se ei ole... Ja olisihan tässä minullakin jo tuo varma elämisen alku, kun sattuisi semmoinen rakastava leski, joka vaikka lainaisi sen verran, jotta saisi ostaa tämänkin rannan ja vesivoi-

man ominaisekseen . . . Mikä hätä tässä silloin olisi eläessä.

MAIJA

(Hartaasti, nyökyttäen)

Ka ainahan se herra lähettää ystävän joka tuo avun.

PENTTI

(Panee pois viulunsa)

Ka lähettäähän tuo muille . . . Miten hän sitten ruvennee minusta huolehtimaan. *(Siirtyy likemmä)*
Tää on hyvä lauta kiikkumaan. *(Kiikuttaa)*

MAIJA

(Ujona)

Mitäpä tästä vanhasta enää kiikuttelee . . . ei se siitä enää nuorru.

PENTTI

(Pujottaa käsivartensa vyötäisille)

Eihän se . . . Mutta joutaapa tässä joutessaan.

MAIJA

(Kumartuu syrjälleen Pentin syliin)

Niin . . . Mitä hänestä nyt enää . . . vanhasta raadosta.

PENTTI

(Kiikuttaa, Maijan pää polvella)

Niin jotta kun nyt on sinullakin niitä liikeneviä rahoja, niin lunastetaan tämä ranta pois, ja tottapahan sitten mylly aikanaan rantansa maksaa. *(Silittelee päätä)* Sillä rehellinen mieshän minä olen maksamaan näissä raha-asioissa... Vai mitä?

MAIJA

(Kohottautuu, pyyhkii esiliinallaan silmiään)

Kuka sitä nyt osasi kotoa lähteissään arvata, jotta tästä tämmöinen tulee... Kun on vielä lesken sängynkin makuu kahta viikkoa vailla. *(Itkee)*

PENTTI

(Lohduttaa)

No mitäs tuosta nyt suree!... Onhan sitä vielä aikaa maata loppuun, kun saa tämän myllyn ensin veloista vapaaksi.

MAIJA

Ka onhan niitä siellä muutama tuhat... Luoja häntä Pekka rukkaa vaan armahtakoon, kun osasi puuhata ja säästää!

HUUTO MYLLYN TAKAA

Prtuu!... Myllyynkö sinä menet!

TOINEN

Myllyyn . . .

MAIJA

(Säikähtäneenä)

Herra isä siunatkoon . . . Ihmisiä tulee . . . *(hä-täilee)* ja minulla kun on vielä lesken sänky kesken makuun!

PENTTI

(Touhuten)

Mene . . . mene . . . mene tästä portaita alas . . . ja sieltä ratashuoneen ovesta . . . No . . . No! *(Maija laskeutuu. Yksin)* No nyt se asia jo menee kuin voi kuumilla kivillä . . . Juoksen avaamassa vesiluukun enemmän auki. *(Poistuu juosten)*

MIES

(Kirves olalla)

Eipä sitä Pentti Akkimusta näykään täällä . . . Kaikki kylän akat ovat tänä päivänä kateessa, kun pojat ovat salvanneet ne tuonne ratashuoneeseen ja nyt Myrkky juoksuttaa miehillä sanaa talosta taloon, jotta tietävät miehet tulla selkään antamaan . . . *(Niis-tää nenänsä)* Arvelin varottaa Penttiä, jotta päästäisi akat pois ennenkun purkuilma tulee.

TOINEN MIES

(Myös kirves olalla)

Vai siellä ne ovat kylän akat.

ENSIMÄINEN

Siellä . . . Mutta tottapahan päästää itse . . .

TOINEN

Tottapahan. *(Lähtevät)*

ENSIMÄINEN

(Mennessään)

Totta . . . tottapahan päästää akat, kun tiukka tulee.

PENTTI

(Palaa, puistelee housujaan)

Olisi tässä jo vähän tätä itseäänkin putsattava ainakin näistä enimmistä pölyistä, kun nyt jo asia alkaa reilautua.

SOHVI

(Tulee lyhkäistä penkkiä kantaen)

Toin tuon jakun, jotta saa istua ja huoahtaa. *(Pyyhkii helmallaan penkin)* Nuo enimmät liat vain pyyhin siitä pois. *(Istahtaa)* Kun tulikin vari. *(Pyyhkii kämmensyrjällä suunsa)* Eivät nuo ilmatkaan jo kylmene.

PENTTI

(Istahtaa rinnalle)

No?

SOHVI

No se on ennallaan asia . . . Myrkky juonittelee, mutta sinun puolellasihan minä yhä olen.

PENTTI

Eipä siinä sitten Myrkky enää pitkältä potki . . .
(Tarttuu esiliinaan) Ja ole sinä vain minun puolellani, niin kyllä minä aina muistan. *(Nykäsee esiliinasta)*
Sohvi . . . *(Sohvi pyyhkäsee suunsa toisella kädellään)*
Sohvi hoi . . . Vai mitä? *(Tarttuu sormikoukkua vetämään)*

SOHVI

(Ikäänsä kuin hyvillään)

Ei saa vetää . . . tahi minä sanon Luukkaalle . . .

PENTTI

Saa sitä nyt toki tätä sormikoukkua. *(Vetää)*

LUUKAS

(Huutaa myllyn takana)

Kuka jumalaton se pitää irti vihaista pässiä, joka tämmöisellä salakavaluudella hyökkää.

SOHVI

Herra siunaa . . . Jos Luukas nyt näkee. (*Hätäytyvy*)

PENTTI

(*Jouduttaa*)

No . . . Tästä ratashuoneen kautta . . . (*Sohvi laskeutuu*) Ja sitten aitoviertä myöten. (*Menee keskelle myllyä*) Yhä tämä vain paranee.

NELJÄ VALLATONTA TYTTÖÄ

(*Tulevat juosten, kukkia käsissä, huivit toisissa*)

Pentti . . . Pentti! (*Hälisevät*) Nyt, Pentti . . .

PENTTI

(*Hokien, tapaillen sanoja*)

No . . . no . . . no . . . Tämäpä nyt vasta . . . Tämäpä nyt.

ENSIMÄINEN TYTTÖ

Nyt Pentti! (*Panee kukan napin läpeen*)

PENTTI

(*Yrittelee*)

No! . . . Mitä ihm . . .

TOINEN TYTTÖ

Ja minä! (*Kukittavat*)

KOLMAS

Ja minä!

NELJÄS

Ja minä kanssa!

PENTTI

(Tapaillen)

No . . . eihän tässä nyt . . . *(Raapasee päätään)*
Kun kukittavat koko nutun . . . ja kaikki ryntäät.

ENSIMÄINEN

Nyt tanssitaan!

TOINEN

Tanssitetaan Penttiä.

KAIKKI

Tanssitetaan . . . tanssitetaan!

PENTTI

(Hökerrellen)

Enpä minä . . . kun minä jo . . .

ENSIMÄINEN

No mitä siinä . . . *(Matkien)* Kun minä jo . . .

PENTTI

No kun] minun ei enää kävisi laatuun niinkuin
ennen . . . nimittäin rakastaa . . .

KAIKKI

(Lyövät huivillaan)

Voi, voi! *(Nauravat)*

PENTTI

Ihan totta.

KAIKKI

(Lyövät taas)

Vai ei kävisi! *(Ilvehtivät)*

PENTTI

(Yrittää)

No . . . kun!

ENSIMÄINEN

No . . . Suu kiini jo. *(Tarttuu käteen)* Tanssi-
maan . . . Nyt . . . Tanssitaan. *(Tanssivat laulaen)*

Mylly seiskoon, kun ma armasta
hetken tanssitan. Heippa rallaa!
Nautin onnesta, aina varmasta,
jalka tanssissa kun nyt tallaa.

(2 säettä kerrataan. Pentti nostelee tyttöjä)

Kun sa hoitelet lemmen tultani,
ei oo talvea, eikä hallaa.
vaan kun saan minä oman kultani
toist' en lemmi ma. Heippa rallaa!

(Kertaavat. Aisakello soi)

TYTÖT .

(Säikähtävät)

Voi . . . Posti!

ENSIMÄINEN

Jos se tulee tänne!

NELJÄS

(Huudahtaan)

Ratashuoneen kautta.

TOISET

Ai todellakin! *(Syöksyvät alas ratashuoneeseen)*

PENTTI

(Raapii päätään)

No . . . Eiköhän tämä ollut se viimeinen elikkä
maailman lopun tanssi! *(Riemastuu. Hilkan nähden)*
No . . . Hii-iilka! . . . Oma kulta. Mennään perälle
istumaan.

HILKKA

Mennään. *(Menevät. Istahtavat)*

PENTTI

No mitenkäs sinä pääsit?... Niin jotta eikö se vihainen pässi päkännyt?

HILKKA

Ei ... Minä pääsin postin kärrissä.

PENTTI

No se oli hyvä ... Se on niin julma päkkäämään se pässi. (*Riisuu toista kenkäänsä*) Ruistakohan lie mennyt kenkään, kun se painaa jalkaa ... Karistan heidät sieltä pois. (*Karistelee*) Rukiin jyviäpähän on! (*Panee uudelleen jalkaansa*) No puhutaan nyt Hilkka siitä rakkaudesta ... Minä vain vetäsen tämän kengän jalkaan ... No.

HILKKA

(*Kierrellen*)

Ka ei mitään ...

PENTTI

(*Leikkisänä*)

Eikö mitään?... Minkä tähden ei mitään?

HILKKA

Ka jospa sinä hyvinkin rakastat muita!

PENTTI

(Kuin hämmästyen)

No . . . hyvänen aika . . . Miten sinä nyt semmoista, kun minä kerran sinua tässä näin totuudessa kosin! Ja näethän sinä itsekin, että eihän täällä ole koko myllyssä ketään muuta kuin minä ja sitten sinä.

HILKKA

Niin . . . mutta kun ne puhuvat.

PENTTI

Niin mitä?

HILKKA

Jotta ratashuoneessakin on . . .

PENTTI

(Varmana)

No se nyt on hiton vale . . . Ratashuoneessa ei ole muuta kuin paljaat rattaat ja ovet on auki. Enkä ole nytkään koko ratashuoneen oveakaan avannut, en koko pitkään päivään. *(Leikiksi pannen, kiikuttaa)* Annahan kun minä kiikutan . . . Kiikun . . . kiikun . . . kiikun . . . kiikun!

HILKKA

Voi . . . isä!

(Luukas saapuu, panee silmälasit päähän, rykii)

PENTTI

(Riennättää Luukkaalle viinalaskun)

No nytpä se tää mylly ei enää horju . . . Se tää Sallisen leski lupaa uskoa sen verran rahoja lainaksi, jotta voi ostaa omaksi koko kosken . . . Ka tässä olisi niinkuin tätä . . .

LUUKAS

(Ottaa laskun)

Vai lupaa Sallisen leski . . . vai lupaa se!

PENTTI

Lupaa.

LUUKAS

Mutta nyt ilmestyvät Luukkaan otsalle entistä ankarammat rypyt, sillä *(nuuhkasee laskun suusta)* sillä kylä kertoo että sinulla on ratashuone täynnä niitä, joiden kanssa olet sanaa ylenkatsonnut ja pahuu-
dessa vaeltanut . . . Onko se totta?

PENTTI

(Topakasti)

Sekö? . . . Se on hiton vale!

LUUKAS

(Varottavasti)

Pent-ti.

PENTTI

No vaikka mentäisiin katsomaan, niin en ole nääni pistänyt koko alakertaan!

LUUKAS

(Jyrkästi)

No hyvä! . . . Me menemme katsomaan. Ja kukali me sieltä löydämme yhdenkään naissielun, sikäli on avioliiton aikomuskin mestari Koikaleen tyttären kanssa lopussa.

PENTTI

No mennään vain!

LUUKAS

(Ryypää laskusta)

Siis . . . Siis. Hilikka, käy matkaan! Me laskeudumme ratashuoneeseen! *(Laskeutuvat)* Sillä mestari tahtoo kaikesta selvyiden.

PENTTI

(Laskeutuessaan)

No nythän nähdään kuka se valehtelee, minäkö vai kylä!

Neljäs näytös.

Ratashuone. Perällä pyörii vesiratas. Oikealla ovi. Vasemmalta tulevat portaat. Mahdollisesti muitakin rattaita. Ylös ratasaltaan lautaan on naulattu riviin Pentin tupakkakukkarot ja pari sukkia. Kaikki sinne laskeutuneet naiset ja joukko edellisiä on koolla istuen tai seisoksien naamat happamina, mikä missäkin. Jotkut tytöt supattelevat keskenään.

MAIJA

(Itsekseen)

Hyvä isä sentään . . . Mihin ihmisen piti joutua.
(Äänettömyys)

SOHVI

(Haukottelee)

Tuokin sukkanauha pääsee. *(Korjaa sukkanauhaa.*
Äänettömyys)

MAIJA

(Peitellen häpeäänsä)

Mitenkäs se tää Sohvi jaksaa.

SOHVI

Ka luojan kiitos! (*Äänettömyys*)

RAITA

(*Itkee*)

Kun vielä koko päiväksi salpasivat. (*Äänettömyys*)

MAIJA

Vai luojan kiitos toki jaksaa . . . Jokohan lie Aatu Närhin lammas vuoninut! (*Huokaa. Äänettömyys*)

SIRKKA

(*Itsekseen, harmissaan*)

Eikä kukaan päästä.

LAILA

(*Sysää kupeellaan ovea*)

Pirut! (*Äänettömyys*)

SOHVI

(*Menee ovea sysäämään*)

Koetetaanpas joukolla . . . jos hyvinkin avaantuisi. (*Alkaa lanteellaan sysäillä ovea. Toisia tulee yksitellen avuksi ja nyt jo iso joukko jyskyttää kupeillaan ovea, toiset avittavat, työntäen kepillä*)

LUUKAS

(Laskeutuu, nostaa lasit otsallensa, hämmästyttää kuten Penttikin. Hilikka häpeilee)

Vaimot . . . *(Vaimot huomaavat, lakkaavat ja häpeilevät)* Vaimot jyskyttävät ratashuoneen ovea kupeillansa . . . Vaimot *(Vetää otsansa kureeseen)*

PENTTI

(Itsekseen, hämmästyneenä)

No tämähän nyt on vasta pahan hengen ansa!

MAIJA

(Itsekseen)

Kun vielä pelastuisi! *(Itkee esiliinaansa)*

SIRKKA

(Itsekseen)

En paremmin sano! *(Nykäsee kyynäspäitään vihoissaan)*

LUUKAS

(Sormi pystyssä)

Pentti . . . Nyt se nähdään kuka valehtelee, mestari Koikaleko vaiko Pentti Mylläri.

PENTTI

(Sekottuen)

No . . . mistäs minä sen tiesin ja arvasin! . . .

RAITA
(*Itsekseen*)

Äs. (*Sysää ovea*)

LUUKAS
(*Juhlallisesti*)

Pentti . . . Kuule Pentti . . . Luukas Filemon Koikale on synnin ja haureuden edessä ankara kii-
vauuden ja tuomion mies . . . kova ja ankara tuomion
julistaja.

PENTTI
(*Puolustautuen*)

Mutta tässä on pitänyt olla metkuilemassa suu-
rempi herra kuin minä . . . Tämä on itsensä pahan
hengen eikä minun työtä koko tää peli!

LUUKAS
(*Varottaa käsisyrjällään*)

Pent-ti!

PENTTI
(*Puolustautumista hämillään jatkaen*)

No olisinkos minä uskaltanut itse teidät tänne
tuoda, jos tää olisi ollut minun omia vehkeitä . . .
niin jotta olisinhan minä silloin tämän tiennyt.

LUUKAS

(Lukee tupakkakukkarot)

Yksi ... kolm ... kuusi ... yhdeksän, kaksi-toista ja sukat ... Kolmetoista synnin ja pahuuden todistajaa ... Se on onneton luku ... Se on paha ennustava luku!

PENTTI

(Syyhyttelee hämillään reittään. Itsekseen)

Perhana ... mikä nyt tuli!

LUUKAS

Kolmetoista on pahan hengen pääapostolien luku, sillä heitäkin oli kolmetoista. *(Silmäilee naisia, lukien)* Ja naisia yksi ... kaksi ... neljä ... kahdeksan ... Roivaan tyttö yhdeksäs ... kymmenes Raita ... kaksi-toista ja ... *(Nuuskaa ilkeästi)* Pekka Sallisen leski kolmastoista ... Kolmetoista kuten pimeyden ruhtinaan apostolia!

MAIJA

(Huokailee)

Hoh-hoi! Hoh-hoi! ... Tätä ihmisen elämää.

LUUKAS

Se tahtoo sanoa että Pekka Sallisen vanha leskin, vaikka lesken sänkyä on vasta kuitannut neljä-

kymmentä yhdeksän viikkoa ja kolme päivää! (*Nuuskaa ilkeästi*)

SIRKKA
(*Pentille*)

Korvillesi siinä ansaitseisit . . . kun sulet oven!

PENTTI

Mutta tämä on kylän poikien kuria koko metku . . . Arvaahan sen mestari jo siitäkin, kun ne pojat minua kadehtivat.

ÄÄNI
(*Oven takaa*)

Ka avatkaa vain ovi järkiään, niin sittenpähän nähdään! (*Ovi avautuu ja miesjoukko työntyy sisään*)

PEKKA
(*Voitokkaana*)

No.

PAAVO
(*Merkitsevästi*)

Ka niinpähän on kuin näkyy.

MAIJA
(*Itsekseen*)

Kun luoja vielä auttaisi.

JUSSI
(*Ilkeästi*)

Niin on . . . niin on kuin kerrottiin!

PAAVO

Niinpähän . . . niinpähän on kuin kylä kertoi.

MIKKO

(Pisteliäästi)

Onhan tää oikea ratashuone.

ANTTI

(Samoin)

Oo-on . . . on tää.

PEKKA

On . . . Ei sitä olisi uskonut . . . näin ristillisenä aikana.

PAAVO

(Ilkeästi)

Ei . . . Ja kaikista vähimmin, jotta tääkin vanha mestari Koikale on niinkuin semmoisella myllymatkalla . . . vaikka on jumalinen olevinaan.

LUUKAS

(Kauhistuneen hämmästyneenä)

Häh . . . Mestariko?

PEKKA

(Pisteliäästi)

Ka täältäpähän tuo löytyi mestarikin.

PAAVO

Ka täältä!

LUUKAS

(Kauhistuneen ankarana)

Huut hiivatissa! . . . Mestari on omaa vaimovainajaansakin odottanut yli kahdeksan ajast'aikaa ja joka sunnuntai veisaa sen haudalla kolme värssyä vanhan virsikirjan mukaan . . . Kuka siis voi nousta ja sanoa, jotta mestarin otsa ei ole puhdas! Sillä mestari Koikale vaeltaa hengen ja vanhurskauden töissä ja tutkii sanaa ja kirjaa ihan bokstaavin mukaan . . . *(Juhlallisesti, vakuuttavasti)* ihan bokstaavillensa ja oman säätynsä mukaan.

PENTTI

(Itsekseen, harmistuneena)

No en minä parempaan ole vielä sattunut!

PAAVO

(Päättäen asian)

Ka mitäpä tää tämän enemmällä riitelemisellä paranee . . . Salvataan akkaväki edelleenkin tänne, sillä tästä pitää tehdä rotokolli.

JUSSI

Rotokollihan tästä pitää.

ANTTI

Roto- . . .

PAAVO

Joutaa se uusi siltavouti tulla asiaa tutkimaan ja lain mukaan paperille panemaan.

JUSSI

Ka joutaa. (*Hilkka pujahtaa portaita myöten ylös. Pentti pysäyttää vesirattaan ja lähtee Hilkan jälestä*)

LUUKAS

(*Jatkaa omaa asiaansa ankarana*)

Ja koko kylän pitää olla todistajana, jotta mestari Koikale on vaeltanut puhtaudessa ja elänyt sanan mukaan. (*Lähtee*) Tästä pitää kirjoittaa semmoinen rotokolli, jotta Luukkaan kilpeen ei jää rasvapilkkuakaan.

PAAVO

No . . . pistetään sitte ovet kiinni, kunnes siltavouti tulee! (*Miehet poistuvat sulkien oven. Äänettömyys*)

SIRKKA

(*Kuin itsekseen*)

Kun hyppään tuonne vesirattaan alle, niin ei jää mitään . . . Saavat sitten tyhjää haroa!

MAIJA

(*Itsekseen*)

Mihin . . . mihin paulaan herra punoi vielä vanhoilla päivillänsä. (*Huokaa*)

RAITA

(*Suuttuneena*)

Senkin mylläri! (*Äänettömyys*)

LAILA

(*Äkkiä*)

Tytöt hoi! Sanotaan jotta se pahuuksen mylläri salpasi meidät tänne . . . Tahi jos muuten sanotaan, niin silloin tulee häpeä . . . Mutta näin ei tule häpeää!

RAITA

Eipä ne usko. (*Äänettömyys*) Kun ei ole sanoa asiaa mitä varten tänne tulimme. (*Äänettömyys*)

SIRKKA

(*Hoksaa. Ilostuen*)

Nytpä minä tiedän asian: sanotaan jotta juostiin Soikkelin äkäistä pässiä pakoon, kun se päkkäsi!

TOISET

No . . . Sanotaan. (*Tytöt ilostuvat*)

SIRKKA

(*Riemuiten*)

No tytöt . . . Pyöritään piirissä kuin ei olisi mitään . . .

TOISET

No. (*Pyörivät, laulaen*)

En ma hyppää vielä koskeen,

sillä sinne hukkuu.

Otan toisen myllärin

ja petän että kukkuu

SIRKKA

Tule Sohvikin tanssimaan. (*Vetää*) Tule ... tule
... eläkä mukise! ... No! Tanssitaan jotta hei-
lahtaa!

Rinkelit ja namuset oon
mylläriltä vienyt.
Itse tuhma mylläri
ei viisauttain tiennyt!

SILTAVOUTI

(*On saapunut miesten kanssa. Hämmästyä*)

Ka ... Täällähän onkin paljas tanssi ja ilo ja
pelkät myllyn rattaat.

RAITA

(*Nenäkkäänä*)

No mitäs täällä pitäisi olla!

SILTAVOUTI

(*Hämällään, tapaillen*)

Ka ... ka ... Ka!

SIRKKA

(*Kuin nenä pystyssä, ynseästi*)

Pitäisikö sitä nyt yhden pässin päkkyytä surra!..
Pyh! ... Eivät ne tämän kylän tytöt ole ennenkään
surreet!

SILTAVOUTI

Mutta nyt minä jo kovenen . . . Minä olen korian esivallan mies ja enkä kärsi nenittelevää akka-väkeä, kun on virasta kysymys.

TYTÖT

(Halveksivasti, kuin pikkuherralle)

O-hoh!

SIRKKA

(Halveksien)

Kun on virasta kysymys . . . Entäs miten on virka hoidettu, kun annetaan äkäisten pässien olla valloiltaan ja ajaa ihmisiä, niin jotta kiittävät kauppojaan jos onnistuvat toki johonkin ratashuoneeseen henkensä pelastamaan!

RAITA

(Voitokkaana, syyttäen)

Niin . . . Eikö pässin valvominen kuulu siltavou-din virkaan, jotta ruunun tie saisi olla reilassa, eikä ihmiset tarvitseisi henkensä kaupalla juosta! . . . Sannoppas nyt!

SILTAVOUTI

(Sekottuen)

Per . . . per . . . en paremmin sano!

SIRKKA

Mutta kunhan me vallesmannille viemme sanan, niin näet . . . Niin menee virka jotta naukku. *(Tytöt nauravat)*

SILTAVOUTI

(Suuttuen)

Perhana . . . Mistä tässä on kysymys.

RAITA

(Äkäisesti)

No Soikkelin pässistä . . . On semmoinen laiska siltavouti, joka ei sakota Soikkelia, vaikka pässi on kaikkien tiellä kulkijoiden kauhuna!

SIRKKA

Mutta nähdäänhän, kun virka menee, etkö korjaa tapojasi!

LUUKAS

(Palaa kuohuksissaan)

Nyt on mestari Koikale jo pakotettu lankeamaan vihan ja äkkipikaisuuden kauheaan syntiin, sillä muuten ei parane järjestys ja oorninki enää tämän seurakunnan ruunun teille. *(Kovenee)* Siltavouti!

SILTAVOUTI

(Hämillään)

Ka . . . no!

LUUKAS

(Kovana)

Minä kysyn sinulta, siltavouti, saako Antti Soikkelin vihainen pässi sakottamatta ja salakavalasti mukautella tämän kylän arvoista koulumestaria keskellä

ruunun tietä ja vaikka miten monta kertaa päivässä?
... Minä vain kysyn sinulta, saako se sakottamatta
ja ilman että ruunun virkamies sekaantuu asiaan,
muksautella minua tänne? (*Kaapasee takapuoltaan*)

TYTÖT

(*Siltavoudille ilkkuen*)

Ähäh!

SIRKKA

No siinä nyt sen kuulet muiltakin!

SILTAVOUTI

Ka ... no ... per ...

LUUKAS

(*Kovana*)

Elä kiroa! ... Se sotii toista lain käskyä vastaan! ... Mutta pidä sinä virastasi vaari, niin kuin mestari Koikale pitää omastansa. Valvo ja kaitse, jotta ruunun tiellä vallitsee rauha ja jotta Soikk el saa pässistänsä sakkoa!

JUNNUS

(*Saapuu takapuoltaan pidellen*)

Toisen kerran näes tuo Soikkelin pässi paholainen muksautti ... Arvelin jo hyväkkään niskat nurin vääntää! ... Onpa täällä tätä väkeä!

SILTAVOUTI
(*Kuin itseksseen*)

Tässä taitaa olla rikosasia.

SIRKKA
(*Ynseästi*)

Nytkös vasta älyät!... Muut ovat jo saaneet
kärsiä, jotta ei ole enää kohta tervettä istujaa koko
kylässä!

SILTAVOUTI
(*Tutkinnonpitäjän tavoin*)

Mikä sitä Soikkelin pässiä sitten vaivaa?

RAITA
(*Ynseästi*)

No ota itse selvä ... Sitä vartenhan sinä olet
virkamies ja saat kapat!

LUUKAS

Niin ... Pidä sinä virastasi vaari tahi mestari
Koikale lähettää paperit kuvernööriin ja maaherralle
asti. (*Hilkka palaa*)

PAAVO

Ka onhan se vihainen se pässi!

JUNNUS

Se halvattu on vielä niin salavihainen, jotta sitä
ei osaa pitää varaansakaan, kun se jo antaa takaa-
päin jumpsun.

JUSSI

Riesakas pässihän se on.

ANTTI

Riesakas. (*Pentti palaa*)

SILTAVOUTI

No . . . ja tämä akkaväkikö on oikeastaan täällä yksinomaan sitä pässiä piilossa.

TYTÖT

(*Varmasti*)

No sitä kyllä.

SIRKKA

(*Suuttuen*)

Etkö sitä jo kuullut . . . kun vielä utelet!

PENTTI

(*Hämillään*)

Kenenkä pässiä?

SILTAVOUTI

Tään Antti Soikkelin . . . Onko se niin äksy pässi pakana!

RAITA

(Nenäkkäästi)

Mene itse koeta . . . Anna vain sen päästä taaksesi, niin uskot . . . Hyvä kun toki oli tämä ratas-huone, jotta pääsi tänne pakoon juoksemaan!

PENTTI

(Kuin hoksaten asian)

Sitä Soikkelin pässiä! pakoonkos ne nää tytöt tänne?

SIRKKA

No mitäs me . . . Sitä kyllä.

PENTTI

(Ilostuu)

No . . . Johan minä, Luukas, sanoin että tässä on metkuillut vähän suurempi herra kuin minä . . . yksi köyhä mylläri!

LUUKAS

(Nuuskaa hyvin pitkään, syvään näppejään)

Se-e on . . . Se on . . . jotta siis Soikkelin pässi on päkännyt koko tätä koolla olevaa seurakuntaa!

SIRKKA

No on kyllä . . . Ja antoi vielä niin jotta silmät tulta iskivät!

MAIJA

(Hartaasti, kuin yksin)

Ka eipähän tässä seurakunnassa ruunun palvelijat
valvokaan tään köyhän kansan parasta. Hoh-hoi.

JUNNUS

No onpa sitten kipeitä lihaksia tässä kylässä!

PAAVO

On niitä sitten.

JUSSI

On.

LUUKAS

(Kuin itseksseen)

Nyt alkaa valkeus valistaa Luukkaankin älyä . . .
Koko tämä seurakunta on siis saanut kuritusta ikään-
kuin viattoman mutta juuri julman ja vihaisen karit-
san kautta!

PENTTI

(Voitokkaana)

No joko nyt mestari uskoo, jotta kuka se valeh-
telee, minäkö vai kylä!

SILTAVOUTI

(Oudostellen)

Ja kun nämä miehet sanoivat, jotta täällä ovat
naiset harjoittamassa laitonta rakkautta.

NAISET
(*Kauhistuen*)

Kuka!

RAITA
(*Uhkaavana*)

Kuka se sitä uskalsi sanoa! Astukoonpas nyt esille!

SILTAVOUTI
(*Tapailleen*)

Ka sanoihan se . . . Etkös sinä, Jussi, sanonut tästä Raidasta.

JUSSI
(*Tokaisten*)

Ka arvelinhan minä!

RAITA
(*Topakasti*)

No silloin paikalla . . . Lautamies: Manaa Jussi kärejiin viattoman ihmisen kunnian loukkauksesta!

LAUTAMIES
(*Kuin epäröiden*)

Ka . . . Jos sitten, Jussi, tulet asiasta tuomarin edessä puhumaan!

JUSSI
(*Hölmistyy*)

Ei . . . perhana!

SIRKKA

(Kovana, tutkien)

Entäs vieläkö muut?

SILTAVOUTI

Ka se tää Antti sinusta . . .

SIRKKA

Silloin anna rapsu yhdellä tiellä, lautamies.

LAUTAMIES

Ka . . . samallapahan sinäkin Antti pistäännyt.

SILTAVOUTI

Ja oikeastaanhan tämä koko miesroikka sanoi samaa asiaa kaikista näistä läsnäolevista . . . akkaväestä tarkoitan erittäin.

SOHVI

(Loukkaantuneena)

Mutta minähän jo suutun . . . Kun kunniallista naista tuolla tavalla häväistään ja pilkataan, niin se on synti ja häpeä koko kylälle . . .

LUUKAS

(Kuin asiaa itseksseen punniten)

Se on suuri synti ja ankara häpeä koko kylälle.

PENTTI

On se.

LAILA

(Päättävästi)

Tytöt! . . . Manuutetaan kaikki miehet kärkeihin,
niin näkevät . . . kun ovat kuitenkin kaikki olleet
yhdessä köydessä kujeilemassa.

TYTÖT

Manuutetaan!

RAITA

No . . . Ala manata rapsia, lautamies!

MAIJA

Ja minunkin puolestani . . .

SOHVI

Ja minun! . . . Joutavat saada toki siitä sakkoa!

LAUTAMIES

(Korvallistaan raapien)

Tää on ikävä asia . . . paisuu niin, jotta jos ei
vielä hyvässä lykyssä vie kaikkia . . . niin kun tätä
kylän kunniaa!

RAITA

(Kovana)

No mitä siinä vielä tingit! . . . Ala manata ja
annakin semmoiset rapsut jotta tuntuu!

LAUTAMIES

*(Tyhjennettyään suunsa mällistä ja sylästyään
ratasaltaaseen)*

Ka mikäpäs tässä minun auttaa . . . kun kerran virka vaatii, niin jos sitten tulisitte koko roikalla vastaamaan . . . Tottapahan sitten tuomari sanoo, miten asia päättyy!

LUUKAS

(Juhlallisesti, kuin itseksensä, yhä punniten asiaa)

Tästä tulee kova ja ankara juttu . . . kova ja ankara juttu nousee nyt seurakunnassa . . . Kyllä siinä monen talot menevät nurin! *(Nuuskaa)*

PENTTI

(Kuin oudostellen)

Ja kaikki tuon yhden ainoan pässin takia!

LUUKAS

(Viisaasti)

Yhden . . . yhden pässin takia nousee nyt ankara juttu maailmaan ja rapiasti saavat syylliset sakkoja niskaansa!

PAAVO

(Masentuneena)

Eiköhän tätä sentään voisi vähemmällä sopia . . . Jos niin kuin peruuttaisi puheensa.

TYTÖT
(*Ylpeästi*)

O-hoh!

RAITA
(*Ynseänä*)

Ensin uskallat perättömiä päästää ja sitten livistäisit . . . Elä luule.

SIRKKA
(*Ynseästi, kutitellen*)

Ä-häh . . . Vieläkö vasta puhut!

JUSSI
(*Sovitellen*)

Jos vaikka pienet sovinnaiset maksaisi . . . Jotta eivät herrat joutavista hyötyisi.

PENTTI
(*Itsekseen*)

Tämähän nyt asia pyörähtikin hyvälle tolalle.

ANTTI
Ka vaikka tuota maksaisi . . . sovinnaiset.

RAITA
(*Halveksivasti*)

Yhyh! . . . Joko pelkää!

SIRKKA
(*Kuin kutitellen*)

Vieläkö vasta puhut . . .

LUUKAS

Mutta nyt korottaa Luukas äänensä ja sanoo jotta huonokin sopu ja rauha on aina voimallistakin toraa ja riitaa lihavampi ja otollisempi. Kuolettakoon siis itse kukin sen vanhan Aataminsa ja koettakoon synnyttää sitä uutta ihmistä, joka ei vielä riidellä ja kärejöidä osaakaan.

PAAVO

(Sovintoa hieroen)

Niin . . . Jos tää akkaväki nyt ristiinnaulitseisi sen vanhan aatamin, joka nyt pakkaa kärejöimään ja reistailemaan.

RAITA

(Reilusti)

No jos hyvät tanssit laitatte ihan paikalla tänne ratashuoneesen, niin oli menneeksi tämän tytön puolesta!

SIRKKA

Ja minun!

KAIKKI TOISET

Ja minun!

SOHVI

Ja minun kanssa . . . Ja tään Sallisen lesken!

PAAVO

No.

JUSSI

Ka mitäpä se käräjöiden paranee.

ANTTI

Ka eihän se mitä.

MIKKO

Ei.

PAAVO

Ka mene sinä, Jussi, siitä käy hoihkase tuosta tuota Soikkelin talkooväkeä ja sitä Viulu-Mattia tänne . . . Minä pistäännyn viemässä sanan, jotta tuovat muutakin särvintä, niin selviää koko tää pässijuttu. (*Jussi ja Antti lähtevät*)

MYRKKY

(*Saapuu Hirmun kanssa*)

No tässäpä tää on itsekin . . . tää Pentti Akkimus, ja tää siltavouti joutaa tehdä kauppakirjat . . .

HIRMU

Ka joutaa! . . . Nyt saa siis tämä jokiranta mennä jotta heilahtaa! Pane siltavouti mustaa valkean päälle

jotta minä lisäksi Simpson Hirmu ja vaimoni Liisa myömme tämän jokirannan tälle Myrkylle tuhannesta ja sadasta markasta . . . ja jotta siis (*kaivaa paperin taskustaan*) ja jotta siis tämä tuon Pentin kanssa tehty vuokrakirjakin menee siinä yhdessä mylläkässä tälle Myrkylle! Kirjoita jotta tuhatyksisata markkaa hintaa ja Myrkyn harjakkaat.

PENTTI

(*Itsekseen*)

Perhana . . . Nyt taitaa taas ottaa olkileipä!

SILTAVOUTI

(*Lukee vuokrakirjaa*)

Luovutan . . . vuokraan ranta-alueen Pentti Anna Liisan pojalle Myllärille. (*Pentille*) Onkos se sinun nimesi Pentti Mylläri? . . . Eikös se ole Pentti Akkimus?

PENTTI

Eikä ole . . . Papinkirjojen ja muiden oikeiden paperien mukaan se on Mylläri, se sukunimi, mutta ne nämä tään kylän pojat ovat turhasta kateudesta panneet minulle haukkumanimeksi sen Akkimuksen . . .

SILTAVOUTI

Mhyy!

PENTTI

Niin . . . Ja kun sitä haukkumanimeäkin pitkän aikaa kantaa, niin se tarttuu ja jää oikeaksi nimeksi niin kuin tää Akkimus näkyy minulle jääneen . . . Mutta eipähän tuo nimi miestä pilanne.

SILTAVOUTI

Syötävä kun minä en ennen sitä tiennyt, jotta sinä olet sen entisen Anna Liisan isätön poika Mylläri.

PENTTI

Sehän minä olen . . . Se on se isä ollut vähä semmoinen vekkuli niissä naisasioissa, niin että minä jäin sen johdosta niinkuin lehtolapseksi.

SILTAVOUTI

Sehän se tää vallesmanni on sitä tiedustanut, kun sillä ovat ruunun miehet laittaneet kolmetuhatta sen Anna Liisan viettelijän . . . sen, tarkotan, sinun laitto-man isäsi peruja ja käskeneet etsiä sinut ja antaa perut pois.

PENTTI

(Oudostuen)

Elä nyt!

SILTAVOUTI

Ja minä kun olen ympäri pitäjää juossut sillä asialla vallesmannin puolesta, mutta ei sitä sen nimellistä miehen paholaista tuntenut kukaan . . . en paremmin jo sano näitä juoksujani . . . Niin jotta tässä on nyt (*kaivaa paperia*) on nyt paperi jossa seisoo: (*Lukee*) „Kun minä nuoruudessa ja hulluudessa viettelin . . . viettelin neitsyt Anna Liisa Myllärin . . . Ja kun nyt omantunnon . . . omantunnon vai . . . vaivoja, niin kuolemani jälkeen jätettäköön kaikki peruni . . . koo . . . kolmetuhatta hänestä syntyneelle leht . . . lehtolapselleni Pentti Myllärillem ja toivottakoon, että hä . . . hänestä ei tulisi isäänsä . . . isäänsä . . .“ (*Penttille, yht'äkkiä*) Ka tottapa se tarkoittaa sitä akkimusta: jotta ei tulisi isäänsä akkimus!

PENTTI

(*Kuin erehtyen*)

Ka tottapa se sitä . . . Mitäs se muuta!

SILTAVOUTI

Ja tässä ovat sitte rahat . . . ja että elköön nyt ainakaan isäänsä pahempi akkimus tulko!

PENTTI

(*Oudostellen*)

Oikeinkohan tämä on totta? (*Selailee rahoja*) O-on . . . Oikeaa ruunun rahaa nää ovat . . . No

sittenpä tässä ei olekaan enää mitään hätää eläessä
... Jos sinä, Hirmu, nimittäin suostut myömään
tään rannan minulle, niin minä maksan sata markkaa
enemmän ...

HIRMU

Satako?

PENTTI

Sata ... Eikä se ole myllärinkään raha hiiriä
syönyt, niin jotta kelpaa sitä taskussaan pitää.

MYRKKY

No olkoon menneeksi vielä kymppi senkin yli.

PENTTI

Ja sata sen!

HIRMU

(Rehkisti)

Myrkky ... Vieläkö lisää? ... Kuka enemmän ...
Ensimmäinen ... toinen ... Lyö siltavouti ruunun-
miehen puolesta.

SILTAVOUTI

Ja kolmas kerta ...

LUUKAS

Aa-men!

PENTTI

No aamen . . . Tuoss' on rahat . . . Senkun ota!
(*Antaa rahat*)

LUUKAS

(*Toistellen*)

Aamen . . . Aamen on aina kaiken lopussa niin
kuin solmu on aina säikeen päässä!

MYRKKY

(*Uhitellen*)

Ka onhan se nyt aamen . . . Mutta katsohan eikö
vielä vävysi saunan katolla vieras haikara kohta
pesi . . . (*Poistuu*)

LUUKAS

Hän meni . . . Aamen on siis senkin niinkuin kai-
ken muunkin asian lopussa.

PENTTI

Aamenhan se on . . . Taikka oikeastaan se olisi
tämän asian lopussa tämä Hilikka . . . Vai mitä se
mestari nyt arvelee.

LUUKAS

Mestari Luukas Filemon Koikale arvelee että . . .
että . . . (*Hiljaa*) Onko sinulla vielä?

PENTTI

No on toki . . . Tässä on. (*Antaa laskun*) Tämä on mestaria varten, tää ratashuoneen lasku.

LUUKAS

(*Nostaa laskun ryypätäkseen*)

Mestari Luukas arvelee että (*ryyppää*) että (*ryyppää*) että sinussa on vielä yksi paha perisynti: se helmasynti.

PENTTI

(*Topakasti*)

Mutta se nyt on vale . . . Johan sen nyt näkee siitäkin kun miesten pitää tytöille sovinnaiset maksaa!

LUUKAS

Mutta olkoon . . . Luukas on nyt pitkämielinen ja ymmärtäväinen syntistä kohtaan . . . Jos sinä lupaat itsesi parantaa.

PENTTI

No ihan paikalla lupaan!

LUUKAS

Että siis, jos Luukas Filemon Koikale suostuu, niin sinä et naimisiin mentyäsi enää koskaan päästä pääsiä pakenevia naiseläjiä ratashuoneeseen?

PENTTI

No en . . . Vaikka pässi tappaisi!

LUUKAS

Onko se varma ja luja kuin aamen papin saarnan lopussa?

PENTTI

No on se! . . . Kuka sitä nyt naimisiin mentyään tohtisikaan enää semmoista tehdä . . . O-hoh! (*Kaivaa sormella korvaansa*) Sattuisi vielä eukko saamaan vihiä ja voisi nostaa talossa pahan elämän. (*Soittaja ja tanssiväkeä saapuu*)

LUUKAS

(*Juhlallisesti*)

Sii-iis . . . koska hän akkimuudestansa luopuu ja takaisin miehen säätyyn palaa, niin (*yhdistää Hilkan ja Pentin kädet*) niin koska hän aviottoman isänsä huonon menon hylkää, niin . . . niin . . . (*äkkiä*) No ei muuta kuin aamen siinäkin kohti.

VIULU-MATTI

Ka se . . . Ja sittekö niin kuin tästä viulusta painaus sen amenen päälle?

TYTÖT

Soita . . . Soita.

POIKA

Soita. Soita liihotusta!

TYTÖT

Ei . . . Mylläriä . . . Mylläriä!

VIULU-MATTI

No . . . Tulkoon sitten mylläriä!

LUUKAS

Noo . . . ja minä sanon että tanssittakoon. (*Ryyp-pää*) Nyt kirkastuu Luukkaan äly ja hän huomaa (*vii-saan eleillä*) Luukas huomaa ja siksi tanssittakoon! Tanssittakoon, sillä Luukas älyää jo että tässä onkin ajettu karsinaan kesyttämään yksi vihainen ja juuri vaarallinen pässi. (*Ryyp-pää. Naurua. Hälinää*)

PENTTI

(*Hilkalle*)

No nyt sen, Hilikka, sinäkin näet, että ei täällä ratashuoneessakaan ole ollut sen kummempaa, kuin mitä näin myllytyössä yleensä on tapa. (*Muille*) No nyt vaan tää tanssi . . . niin sitten on ukkomies ihan valmis.

(*Tanssi*)

PENTTI

*(Tanssin lopussa, ikäänkuin itsekseen mietiskellen,
reittään ajatuksissaan syyhytellen)*

No tämäpä asia vasta hyvästi loppui!... Kun
olisi nyt tää ukkomiehenäkin olo vain yhtä lystiä!

Oikaistavaa:

Siv.	18,	rivi	3	alh.	oisi	lue	<i>olisi</i>
"	24,	"	2	"	Hollo	"	<i>Myrkky</i>
"	26,	"	7	ylh.	nosta	"	<i>nousta</i>
"	39,	"	10	alh.	keikkaa	"	<i>keikkaa</i>
"	39,	"	2	"	sevän	"	<i>hevon</i>
"	87,	"	5	"	kotia	"	<i>kotia kohti</i>
"	118,	"	6	ylh.	puistattaa	"	<i>puistattaa</i>

MAIJU LASSILAN

TEOKSIA

TULITIKKUJA LAINAAMASSA

3 painos. Hinta 3 mk.

„Kertomus vaikuttaa läpeensä kuin paras huvinäytelmä. Se onkin suurimmalta osaltaan vuorokeskustelua. Näiden vuorokeskustelujen rakentamisessa osottautuu tekijä aivan erinomaiseksi kansan — tai lähemmin määritellen savolaiskansan, sillä kertomus liikkuu Liperissä ja Joensuussa — sieluelämän tuntijaksi. Lisäksi osottaa monimutkaisen juonen taitava hoitaminen tekijässä suurta kekseliäisyyttä ja mielikuvitusta. Kertomuksessa seuraavat toinen toistaan koomillisemmat kohtaukset ja huumori on paikoin yli pursuavan mehevää.“ (U. Suomettaressa *Kyösti Wilkuna*.)

PIRTTIPOHJALAISET

Hinta 2 mk. 50 p.

„Kekseliäs silmä huomaamaan naurettavia puolia kuvattavissa henkilöissä, uskollisuus kokonaiskuvan piirtämisessä ja erinomainen havaintokyky kuvaamaan arkielämää semmoisella lämpöisellä realismilla, että lukija viehättyy heti — nämä hyvät ominaisuudet on Maiju Lassila taasen luonut esiin teoksessaan.“ (Uusimaassa *Emil Lassinen*.)

POJAT ASIALLA

2 painos. Hinta 2 mk. 50 p.

„Teos, joka menestyksellä puolustaa asemaansa tämän vuoden hausimpien kirjojen joukossa.“ (Kalevassa *K. S.*)

„Maiju Lassilalla on tavaton taito paisuttaa kuvaustaan. Se kasvaa kuin luomisvyöry.“ (U. Suomettaressa *Vuoritsalo*.)

LUONNON LAPSIA

4-näytöksinen huvinäytelmä. 2: —.

Tämän näytelmän, joka on äskettäin ilmestynyt, on tekijä suunnitellut nimenomaan kokoillankappaleeksi, jollaisia maalaisnäyttämöilläkin on alettu yhä enemmän kaitava; semmoisena se on rattoisimpia mitä voipi nähdä.

Suomalainen Kustannus-O.-Y. KANSA